

**Bendrai finansuoja
Europos Sąjunga**

ŠAKIŲ MIESTO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

ŠAKIŲ MIESTO VIETOS VEIKLOS GRUPĖS 2023 – 2029 METŲ VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

**ŠAKIAI
2023 m.**

TURINYS

IVADAS	3
1. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA IR GYVENTOJŲ, KURIEMS TAIKOMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, APIBRĖŽTIS	6
2. TERITORIJOS, KURIAI Rengiama vietos plėtros strategija, analizė	11
2.1. POREIKIŲ IR GALIMYBIŲ ANALIZĖ	11
2.2. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ	23
3. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI, ĮSKAITANT IŠMATUOJAMAS REZULTATO SIEKTINAS REIKŠMES	25
4. GYVENAMOSIOS VIETOVĖS BENDRUOMENĖS DALYVAVIMO RENGIANČIAI STRATEGIJĄ EIGA 28	
5. ŠAKIŲ MIESTO 2023-2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS FINANSINIS VEIKSMŲ PLANAS 31	
6. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO TVARKA	36
7. PRIEDAI	43

IVADAS

Šakių miesto vietos veiklos grupės 2023-2029 metų strategiją (toliau – Strategija) parengė Šakių miesto vietos veiklos grupė (toliau – Šakių miesto VVG), kuri buvo įkurta 2015 m. liepos 27 d., kodas 304074855, buveinės adresas Bažnyčios g. 4, Šakiai, teisinė forma – asociacija. Asociacijos veiklos teritorija sutampa su Šakių miesto teritorija. Pagrindinis miesto VVG tikslas – pagerinti vietines įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius. Šakių miesto VVG steigėjai – 3 sektorių atstovai (verslo, vietos valdžios, NVO), t.y Šakių rajono savivaldybė, asociacija „Zanavykų sąsauka“ ir Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmai, kurie pasirašė asociacijos steigimo sutartį. Asociacijos organai yra: visuotinis narių susirinkimas ir kolegialus valdymo organas – valdyba.

Šiuo metu Šakių miesto VVG yra 8 nariai - juridiniai asmenys. Valdžios sektorių atstovauja Šakių rajono savivaldybė. Verslo sektorių atstovauja Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmai, viešojo įstaiga Šakių turizmo ir verslo informacijos centras. Vietos bendruomenę atstovauja asociacija „Zanavykų sąsauka“, viešojo įstaiga Sporto klubas „Audra“, asociacija Šakių rajono sporto klubų sąjunga, viešojo įstaiga „Namai visiems“ ir asociacija Sutrikusio intelekto žmonių su negalia draugija „Šakių viltis“.

Šakių miesto VVG valdybą sudaro 9 nariai, po 3 nuo valdžios, verslo ir bendruomenės sektorių. Valdžios sektorių atstovauja Šakių rajono savivaldybės tarybos sprendimu deleguoti nariai: Dalius Jasevičius, Egidija Grigaitienė ir Justė Grumulaitienė. Verslo sektorių atstovauja Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų deleguoti atstovai: Rasita Bobinienė, Artūras Varankevičius, Vitalijus Bogovičius. Bendruomenę atstovauja asociacijos „Zanavykų sąsauka“ deleguoti nariai: Kristina Geršvaltaitienė, Rima Rauktienė, Kęstutis Smirnovas. Valdyboje 5 moterys ir 4 vyrai, vienas asmuo jaunesnis nei 29 metų.

Parengta Strategija nukreipta į bendruomenių socialinės integracijos didinimą, darbinių įgūdžių ugdymą bei socialinio verslo skatinimą. Vietos plėtros strategijos rengimo tikslas – Parengti Šakių miesto vietos plėtros strategiją, sudarant sąlygas aktyviam vietos bendruomenės įsitraukimui į vietos problemų sprendimą. Strategija parengta įgyvendinant projektą „Šakių miesto 2023 - 2029 metų vietos plėtros strategijos parengimas“ Nr. 11-001-T-0041, finansuojamą iš Europos Sąjungos fondų, Valstybės biudžeto lėšų pagal 2021-2027 metų investicijų programos 4 prioriteto „Socialiai atsakingesnė Lietuva“ 4.9 konkretų uždavinį „Didinant socialinę ir ekonominę marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių integraciją įgyvendinant integruotas priemones, įskaitant aprūpinimą būstu ir socialinių paslaugų teikimą“.

Rengiant Šakių miesto vietos veiklos grupės 2023 – 2029 metų vietos plėtros strategiją buvo laikomasi horizontaliųjų principų reikalavimų ir užtikrintos visos asmenų teisės nepažeidžiant Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos reikalavimų į procesą įtraukiant miesto bendruomenės, viešojo ir privataus

sektorius atstovus. Vykdyti susitikimai, konsultacijos, diskusijos, miesto situacijos ir gyventojų poreikių tyrimas, kur buvo svarstytos bei gautos ir į Strategiją įtrauktos veiklos, skirtos socialinei atskirčiai mažinti, užimtumui bei verslumui skatinti. Sprendimai buvo priimti bendru sutarimu, išanalizavus bei atrinkus aktualiausias ir opiausias Šakių miestui veiklas, atsižvelgiant į visų suinteresuotų miesto bendruomenės atstovų bei Šakių miesto gyventojų atliktame tyrime išsakytus poreikius.

Tad atsižvelgiant į statistinių duomenų analizės, strateginių dokumentų ir gyventojų poreikių tyrimo duomenis buvo iškeltas **strategijos tikslas** – skatinti socialinę atskirtį patiriančių Šakių miesto gyventojų integraciją ir ekonominį aktyvumą. Šiam tikslui pasiekti iškelti du pagrindiniai **uždaviniai**:

1. Didinti socialinę įtrauktį teikiant paslaugas socialiai pažeidžiamiems asmenims.
2. Skatinti Šakių miesto gyventojų ekonominį aktyvumą bei socialinio verslo kūrimąsi.

Vietos plėtros strategijoje numatytas tikslas atitinka 2021-2027 m. investicijų programos 4.7 uždavinio „Skatinti aktyvią įtrauktį, siekiant propaguoti lygias galimybes ir aktyvų dalyvavimą ir gerinti įsidarbinamumą“ ir 4.9 uždavinio „Didinti socialinę ir ekonominę marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių integraciją įgyvendinant integruotas priemones, įskaitant aprūpinimą būstu ir socialinių paslaugų teikimą“ nuostatas, kadangi Strategijos tikslu siekiama padidinti socialiai pažeidžiamų asmenų įtrauktį teikiant socialines paslaugas, organizuojant užimtumo veiklas, skatinant ekonominį aktyvumą bei socialinius verslų kūrimąsi Šakių mieste.

Strategija integrali ir kitų teisinių dokumentų atžvilgiu ir tiesiogiai prisideda prie Marijampolės regiono plėtros tarybos 2023 m. vasario 9 d. sprendimu Nr. S-1 patvirtinto 2022–2030 m. Marijampolės regiono plėtros plano: 1 tikslo „Mažinti socialinę atskirtį ir skurdo rizikos lygį“ (tikslas kodas LT024-01), 1.1. uždavinio „Pagerinti socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę siekiant geresnių pažeidžiamų asmenų integracijos į visuomenę sąlygų“ (uždavinio kodas LT024-01-01), 2 pažangos priemonės „Nestacionarių socialinių paslaugų plėtra“ (pažangos priemonės kodas LT024-01-01-03) ir 4 pažangos priemonės „Socialinių paslaugų plėtra senyvo amžiaus asmenims“ (pažangos priemonės kodas LT024-01-01-04) bei 2 tikslo „Pagerinti sąlygas investicijoms ir skatinti ekonominį aktyvumą“ (tikslas kodas LT024-02), 2.1. uždavinio „Skatinti investicijų pritraukimą ir verslo plėtrą regione gerinant sąlygas investicijoms“ (uždavinio kodas LT024-02-01) ir 2.2. uždavinio „Skatinti regiono gyventojų ekonominį aktyvumą ir didinti regiono patrauklumą“ (uždavinio kodas LT024-02-02).

Strategija tiesiogiai prisideda prie Šakių rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gruodžio 21 d. sprendimu Nr. T-378 patvirtinto plano „Šakių rajono savivaldybės 2018-2024 metų strateginio plėtros planas“ II prioriteto „Veikli, atvira, saugi, sveika ir tobulėjanti visuomenė“, 2.3 tikslo „Pilietinės bendruomenės formavimas“ 2.3.6 uždavinio „Socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracijos didinimas“ 2.3.6.1 priemonės „Darbingų asmenų ir jų šeimos narių užimtumo veiklų organizavimas“ ir 2.3.6.2 priemonės „Socialinių paslaugų teikimas

savanoriškos pagalbos pagrindu“ bei 2.5 tikslo „Kompleksinė, kokybiška ir visiems prieinama socialinė pagalba 2.5.2 uždavinio „Socialinių paslaugų aprėpties didinimas“, 2.5.2.1 priemonės „Socialinių paslaugų šeimoms plėtra“, 2.5.2.2 priemonės „Socialinių paslaugų rizikos asmenims plėtra“ bei 2.5.2.3 priemonės „Socialinės globos ir priežiūros paslaugų plėtra“.

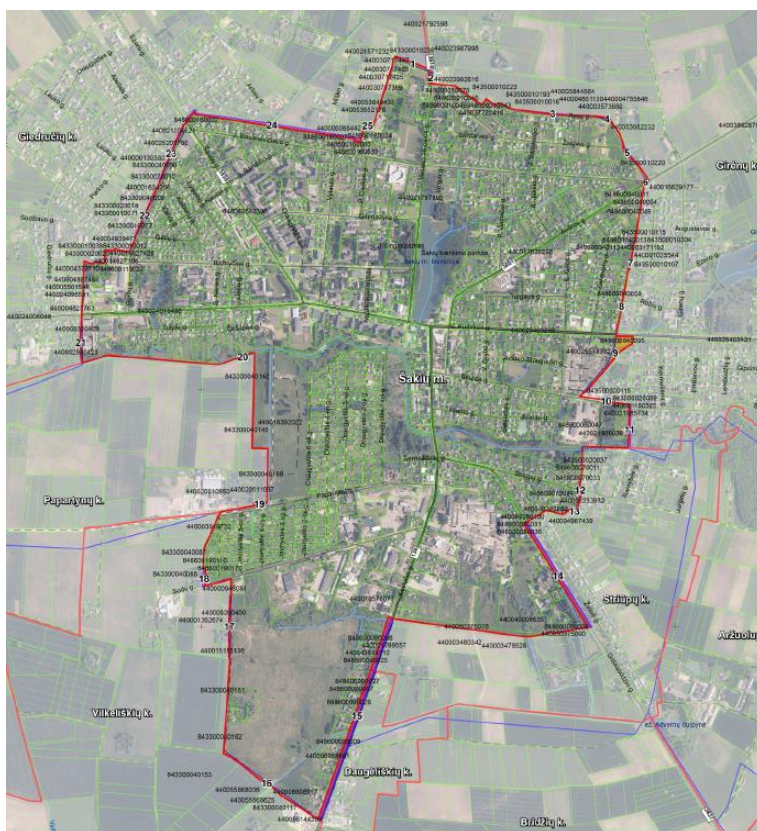
Taip pat strategija tiesiogiai prisideda prie Šakių rajono savivaldybės tarybos 2023 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. T-1 patvirtinto plano “Šakių rajono savivaldybės 2023-2025 m. strateginio veiklos planas“ 13 programos „Socialinės ir sveikatos apsaugos programa“, 13.01 tikslo „Socialinių paslaugų prieinamumo ir pasirinkimo užtikrinimas“, 13.02 tikslo „Socialinių paslaugų aprėpties didinimas“ ir 13.07 tikslo „Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtrauktį, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį“.

Parengta Šakių miesto vietos veiklos grupės 2023 – 2029 metų vietos plėtros strategija siekiama kompleksiškai spręsti aktualiausias Šakių miesto problemas. Taikant bendruomenių inicijuotos vietos plėtros (BIVP) metodą, prisidėti prie aukščiau minėtuose strateginiuose dokumentuose iškeltų tikslų įgyvendinimo, mažinti asmenų socialinę atskirtį padedant jiems integruotis į visuomenę, ugdant jų gebėjimus bei sudarant sąlygas tapti pilnaverčiais vietos bendruomenės nariais, skatinti gyventojų ekonominį aktyvumą bei socialinių verslų kūrimąsi, ugdant darbo rinkoje reikalingus profesinius ir verslumo įgūdžius bei kuriant darbo vietas sunkiau integruojamoms gyventojų grupėms.

1. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA IR GYVENTOJŲ, KURIEMS TAIKOMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, APIBRĖŽTIS

Vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorijos apibrėžtis.

Šakių miesto vietos veiklos grupės (toliau – VVG) vietos plėtros strategija bus įgyvendinama apibrėžtoje teritorijoje, sutampančioje su savivaldybės centru – Šakių miesto – teritorija.

Šaltinis: Šakių rajono savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų nustatymo ir keitimo planas¹

1 pav. Šakių miesto teritorijos ribos

Remiantis Šakių rajono savivaldybės tarybos 2022 m. gegužės 20 d. sprendimu Nr. T-196 „Dėl pritarimo Šakių rajono savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų nustatymo, keitimo

¹ Šakių rajono savivaldybės teritorijoje esančių gyvenamųjų vietovių teritorijų ribų nustatymo ir keitimo planas. 124 psl. Šakių miestas. Prieiga internete: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d14745f1dace11ecb1b39d276e924a5d?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=28decfee-4d23-48bd-8a6b-1c612d845bb9>

ir gyvenamųjų vietovių panaikinimo“ buvo patikslintos Šakių miesto ribos, sumažinant miesto teritoriją 2,13 ha, tad šiuo metu Šakių miesto teritorija užima 422,90 ha.

Šakių miesto VVG teritoriją sudarantis Šakių miestas yra Šakių rajono savivaldybės centras. Miestas įsikūręs pietvakarių Lietuvoje, Marijampolės apskrityje, prie sienos su Kaliningrado sritimi, Užnemunės žemumoje. Šiaurėje savivaldybės teritorija Nemunu atskirta nuo Jurbarko rajono, vakaruose Šešupe nuo Kaliningrado srities ir Vilkaviškio rajono, Liekės upeliu ir Rūdšilio miškais – nuo Kauno apskrities.

Vietos plėtros strategijos teritorijos gyventojų apibrėžtis.

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2022 metų pradžioje, Šakių mieste gyvena 5,35 tūkst. gyventojų, tai sudaro 20,33 proc. Šakių rajono savivaldybės ir 3,92 proc. visos Marijampolės apskrities gyventojų.

1 lentelė

Nuolatinių gyventojų skaičius 2018-2022 metų pradžioje

	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	Pokytis proc.
Šakių mieste	5153	4994	5004	5462	5351	+3,84
Šakių rajono savivaldybėje	28039	27341	26707	26931	26318	-6,14
Marijampolės apskrityje	141 287	138 678	136 671	138 292	136 429	-3,43
Lietuvos miestuose	1884722	1875370	1882506	1916751	1913385	+1,52

Šaltinis: sudaryta pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis²

Šakių miesto vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų skaičius lyginant 2018 m. ir 2022 m. duomenis, padidėjo 3,84 proc., kai pačioje savivaldybėje gyventojų skaičius mažėjo net 6,14 proc. (žr. 1 lentelė). Tačiau pačioje Marijampolės apskrityje nuolatinių gyventojų mažėjo 3,43 proc. Vertinant Lietuvos miestų gyventojų skaičiaus pokytį matomas 1,52 proc. didėjimas. Apibendrinant, galima teigti, kad Šakių mieste, kaip ir kituose Lietuvos miestuose, stebimas nuolatinių gyventojų skaičiaus didėjimas.

Pagrindinės priežastys, kodėl Šakių rajono savivaldybėje mažėja gyventojų – tai neigiama natūrali gyventojų kaita ir emigracija. Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, natūrali gyventojų kaita kiekvienais metais turi vis didesnę minusinę reikšmę, tai reiškia miršta daug daugiau žmonių, nei jų gimsta, ši situacija vyrauja tiek vietiniu, tiek nacionaliniu lygmeniu, o lyginant su 2018 – 2022 metais šis rodiklis visuose

² Valstybės duomenų agentūra. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/>

nagrinėtuose teritoriniuose lygmenyse padidėjo beveik 50 proc. (žr. 2 lentelę). Vertinant natūralią gyventojų kaitą Šakių rajono savivaldybėje 2018 m. mirė 243 žmonėmis daugiau nei gimė. 2020-2021 m. natūrali gyventojų kaita pastebimai padidėjo iki -312 ir -385, kam įtakos turėjo Covid-19 pandemija. 2022 m. pastebimas kaitos rodiklio mažėjimas, tačiau kiekvienais metais vis daugiau žmonių miršta nei gimsta, todėl savivaldybė sensta.

2 lentelė

Natūrali gyventojų kaita / asmenys (2018 – 2022 m.)

	Metai	Lietuvos Respublika	Marijampolės apskritis	Šakių rajono sav.*
Natūrali gyventojų kaita / asmenys	2022	-20 816	- 1444	-368
	2021	-24 416	-1 641	-385
	2020	-18 403	-1 381	-312
	2019	-10 888	-845	-228
	2018	-11 425	-957	-243

Šaltinis: sudaryta pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis³
* duomenų reikšmės apie miesto teritoriją nėra

Emigracijos rodikliai Lietuvoje nuo 2019 m. vis gerėja, tam įtakos turėjo grįžtančių iš emigracijos lietuvių skaičiai. Marijampolės apskrities ir Šakių rajono savivaldybės migracijos rodikliai nors ir nežymiai, tačiau atitinka nacionalines tendencijas: Marijampolės apskrityje ir Šakių rajono savivaldybėje neto migracijos rodikliai vis didėjo ir jau 2020 metais tapo teigiami. 2022 m. emigracijos rodiklis Lietuvoje ypač išaugo dėl karo Ukrainoje ir pabėgėlių iš Ukrainos atvykimą į Lietuvą. Šakių rajono savivaldybėje neto migracijos rodikliai 2022 m. atvyko 241 gyventojais daugiau nei išvyko (žr. 3 lentelę).

3 lentelė

Gyventojų neto migracija 2018-2022 m.

	2018	2019	2020	2021	2022
Lietuvos Respublika	-3292	10794	19993	19653	72097
Marijampolės apskritis	-768	-196	475	555	1761
Šakių r. savivaldybė*	-152	-42	29	0	241

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūros duomenys⁴
* duomenų reikšmės apie miesto teritoriją nėra

³ Valstybės duomenų agentūra. Natūrali gyventojų kaita. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R336#/>

⁴ Valstybės duomenų agentūra. Neto tarptautinė migracija. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=0d3c5570-4a83-48a3-ab1a-3cac8e8edda9#/>

Valstybės duomenų agentūros duomenimis (žr. 4 lentelę) Šakių miesto gyventojų struktūroje pagal amžių 2022 metų pradžioje vaikai iki 18 metų sudarė 16,61 proc. visų miesto gyventojų ir tai yra pastebimai mažiau nei pensinio mažiaus gyventojų, kurie sudarė 21,57 proc. Išlaikomų pensinio amžiaus žmonių koeficientas (pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis šimtui 15–64 metų amžiaus Šakių miesto gyventojų) 2022 metų pradžioje buvo 33 asmenys, kas yra daugiau nei Marijampolės apskrities bei visos šalies rodiklis, kuris yra 31 asmuo⁵. Išlaikomų amžiaus vaikų koeficientas Šakių mieste 2022 metų pradžioje sudarė 19 vaikų, kas yra mažiau nei Marijampolės apskrities rodiklis (21 vaikas) bei mažiau nei šalies rodiklis (23 vaikai).

4 lentelė

Nuolatinių gyventojų skaičius Šakių mieste pagal amžiaus grupes

Amžiaus grupė	2018	2019	2020	2021	2022	Pokytis, proc.
0-6	354,14	337,37	325,27	293,47	279,16	-21,7
7-18	634,59	605,69	598,07	632,98	609,56	-3,95
19-39	1194,75	1150,55	1145,18	1363,32	1330,33	11,35
40-64	1867,20	1821,45	1840,31	2012,53	1977,91	5,93
65- ir vyresni	1102,31	1078,95	1095,16	1159,69	1154,05	4,69

Šaltinis: sudaryta pagal Valstybės duomenų agentūros <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/> duomenis (išskaičiuota iš Šakių raj. savivaldybės duomenų pritaikius miesto gyventojų procentinę dalį).

Stebint Šakių miesto gyventojų pagal amžių kitimo tendencijas 2018-2022 metais, pastebima, kad nagrinėjamu laikotarpiu labiausiai sumažėjo ikimokyklinio amžiaus vaikų – net 21,7 proc. Mokyklinio amžiaus vaikų skaičius mažėja 3,95 proc. Didžiausias gyventojų pagal amžiaus grupes padidėjimas pastebimas jaunimo 19-39 metų amžiaus grupėje – 11,35 proc. Įvertinus visą darbingo amžiaus gyventojų grupę (19-64 metų asmenys) pastebimas 8,04 proc. gyventojų skaičiaus augimas. Senyvo amžiaus asmenų grupėje taip pat stebimas gyventojų skaičiaus augimas, kuris 2018-2022 metais sudarė 4,69 proc. (žr. 4 lentelę).

Šakių miesto vietos veiklos grupės vietos plėtros strategija orientuota ne į vieną tikslinę grupę, siekiant subalansuotos, teigiamus socialinius ir ekonominius pokyčius vietos plėtros strategija orientuota į šias, socialiai pažeidžiamas, socialinę atskirtį ar mažiau galimybių turinčias tikslines gyventojų grupes:

- Senyvo amžiaus asmenys (Žr. 4 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Asmenys su negalia (Žr. 5 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Skurdą patiriantys asmenys ir šeimos (Žr. 6 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Socialines pašalpas gaunantys asmenys (Žr. 8 lentelės duomenis ir jų analizę);

⁵ Valstybės duomenų agentūra. Išlaikomo amžiaus žmonių koeficientas metų pradžioje. Prieiga internete: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?indicator=S3R336#/>

- Socialinės rizikos šeimos ir jose augantys vaikai (žr. 9 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Asmenys, sergantys priklausomybės ligomis (žr. 10 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Raidos sutrikimus turintys asmenys (žr. 10 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių (žr. 11 lentelės duomenis ir jų analizę);
- Vieniši, socialinės rūpybos ar globos reikalaujantys asmenys (žr. 12 lentelės duomenis ir jų analizę);
- jauno verslo atstovai, socialinio verslo steigėjai bei vystytojai – fiziniai, juridiniai asmenys vykdantys ar planuojantys pradėti verslą, taip pat socialinio verslo steigėjai bei vystytojai, kuriantys paslaugas ar steigiantys darbo vietas mažiau galimybių turinčioms vietos gyventojų grupėms (Žr. 17 ir 18 lentelių duomenis ir jų analizę);
 - Ekonomiškai neaktyvūs Šakių miesto gyventojai (Žr. 15 ir 16 lentelių duomenis ir jų analizę);
 - Šakių miesto gyventojai (Žr. 4 lentelės duomenis ir jų analizę);
 - Ir kiti socialiai pažeidžiami Šakių miesto gyventojai, kurių atskirtis bus mažinama per įvairias prevencines veiklas, socialinių įgūdžių stiprinimą, kompleksines savipagalbos bei užimtumo veiklas.

Vietos plėtros strategija siekiama socialinės atskirties mažinimo, todėl svarbu, jog kartu su tikslinėmis grupėmis veiklose dalyvautų kiti bendruomenės nariai, tokiu būdu didinant socialiai pažeidžiamų asmenų integraciją į visuomenę, sukuriant galimybes susipažinti, užmegzti draugiškus santykius, pasidalinti patirtimi su bendruomenės nariais, kurie nėra tikslinės grupės asmenys.

2. TERITORIJOS, KURIAI RENGIAMA VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA, ANALIZĖ

2.1. POREIKIŲ IR GALIMYBIŲ ANALIZĖ

Šakių rajone asmenų su negalia skaičius 2018-2022 metų laikotarpiu sumažėjo 6,55 proc., didžiausias mažėjimas pastebimas darbingo amžiaus asmenų grupėje, kur neįgaliųjų sumažėjo 9,96 proc., nagrinėjamu laikotarpiu 1,93 proc. padidėjo pensinio amžiaus asmenų su negalia (SI4). Šakių rajone asmenų su negalia skaičius 2018-2022 metų laikotarpiu 6,55 proc. mažėjo, nors Šakių miesto VVG teritorijoje pastebimas 3,39 proc. asmenų su negalia skaičiaus didėjimas (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Asmenų su negalia skaičius Šakių rajono savivaldybėje

	2018	2019	2020	2021	2022
Vaikai	139	138	138	131	131
Darbingas amžius	1947	1894	1899	1782	1753
Pensinio amžiaus	939	961	958	913	943
Iš viso savivaldybėje:	3025	2993	2995	2826	2827
Iš viso Šakių miesto teritorijoje*:	555,93	546,69	561,16	573,15	574,79

Šaltinis: sudaryta pagal Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenis. Prieiga internetu <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/socialine-integracija/asmenu-su-negalia-itrauktis/statistika-2?lang=lt>

*Duomenys apie asmenis su negalia gyvenančius VVG teritorijoje nerenkami, tačiau pateikti duomenys išskaičiuoti iš Šakių raj. savivaldybės duomenų pritaikius miesto gyventojų procentinę dalį.

Atliktame Šakių miesto situacijos ir gyventojų poreikių tyrime, net 17,9 apklaustųjų (76 asmenys) mano, kad neįgalieji asmenys Šakių mieste patiria didžiausią socialinę atskirtį iš visų socialinės atskirties grupių. Į klausimą su kokiomis problemomis susiduria neįgalieji Šakių mieste respondentai įvardino: 31,8 proc. integracijos į darbo rinką trūkumą (SI-1), 24,1 proc. apklaustųjų įvardijo judėjimo apribojimus, 21,8 proc. informacijos apie viešąsias paslaugas, pritaikymo neįgaliesiems trūkumą ir 20 proc. saviraiškos galimybių, užimtumo veiklų trūkumą (SI-2). 9,7 proc. apklaustųjų sutiktų savanoriškais pagrindais padėti šiems žmonėms juos slaugant ar kitose veiklose (ST-1). Kaip didžiausią trūkumą socialinių paslaugų srityje apklaustieji (32,5 proc.) įvardijo neįgalių asmenų dienos užimtumo centrų trūkumą (SI-3).

Remiantis Šakių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus pateiktais duomenimis, Šakių rajone 2018 – 2022 metais skurdą patiriančių asmenų skaičius sumažėjo 14 proc. Savivaldybės administracija nerenka duomenų apie atskirai miesto teritorijoje gyvenančius skurdą patiriančius asmenis, tad pateikti duomenys išskaičiuoti pagal miesto gyventojų procentinę dalį (žr. 6 lentelė). Matoma, jog analizuojamu laikotarpiu miesto teritorijoje gyvenančių asmenų, kurie patiria skurdą skaičius mažėja, ne taip sparčiai, t.y. 4,86 proc.

Skurdą patiriantys asmenys

	2018	2019	2020	2021	2022
Šakių raj. savivaldybė	3764	3461	3125	3223	3237
Šakių miesto teritorijoje*	692	632	586	654	658

Šaltinis: sudaryta remiantis Šakių miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus pateiktais duomenimis (žr. 1 priedą)

*Šakių miesto teritorijos duomenys išskaičiuoti iš Šakių raj. savivaldybės duomenų pritaikius miesto gyventojų procentinę dalį.

Tačiau skurdo rizikos lygis Šakių rajono savivaldybėje 2022 metais buvo vienas didžiausių iš visų Marijampolės apskrities savivaldybių ir sudarė 29,1 proc. (žr. 7 lentelę) (SI-4). Skurdo rizikos lygio rodiklis Šakių rajone 2018 – 2022 metų laikotarpiu sumažėjo 26,7 proc., tačiau šis mažėjimas yra lėtesnis palyginus su Marijampolės savivaldybės rodiklio pokyčiu, kur tuo pačiu laikotarpiu rodiklis sumažėjo 38,23 proc..

Skurdo rizikos lygis, proc.

	2018	2019	2020	2021	2022
Lietuvos Respublika	22,9	20,6	20,9	20,0	20,9
Marijampolės apskritis	36,6	30,9	28,9	27,4	27,8
Kalvarijos sav.	30,4	26,7	32,1	27,4	29,1
Kazlų Rūdos sav.	36,2	30,6	28,1	28,2	27,5
Marijampolės sav.	36,1	29,9	25,1	24,0	22,3
Šakių r. sav.*	39,7	37,6	27,7	28,4	29,1
Vilkaviškio r. sav.	37,1	28,6	35,0	31,6	35,1

Šaltinis: sudaryta pagal Valstybės duomenų agentūros <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=89c4152f-1b9c-4788-a496-e8a50d390cc2-/> duomenis.

* duomenų reikšmės apie miesto teritoriją nėra

Socialinių pašalpos gavėjų skaičius 2018-2022 metų laikotarpiu nežymiai kito, socialinės pašalpos gavėjų skaičius mieste mažėjo tik 3,98 proc., kai Šakių rajono teritorijoje ir visoje Marijampolės apskrityje pastebimas spartesnis mažėjimas, t.y. socialinės pašalpos gavėjų Šakių rajone sumažėjo 15,29 proc., o apskrityje – 13,02 proc. (žr. 8 lentelę). 2022 metais socialinės pašalpos gavėjai gyvenantys Šakių mieste sudarė 6,79 proc. visų miesto gyventojų skaičiaus.

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius

	2018	2019	2020	2021	2022
Šakių r. sav.	2059	1869	1775	1749	1787
Rajono teritorija	1681	1528	1442	1394	1424
Šakių miestas*	378	341	333	355	363
Marijampolės apskr.	4986	4534	3707	4343	4337

Šaltinis: sudaryta pagal Šakių miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenis (žr. 1 priedą) ir Valstybės duomenų agentūros <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize#/> duomenis

* Duomenys apie soc. pašalpos gavėjus miesto teritorijoje nerenkami, tačiau pateikti duomenys išskaičiuoti iš Šakių raj. savivaldybės duomenų pritaikius miesto gyventojų procentinę dalį.

Remiantis savivaldybės administracijos pateiktais duomenimis Šakių rajono savivaldybėje, analizuojamu laikotarpiu, socialinę riziką patiriančių šeimų skaičius sumažėjo 9,20 proc., kai tuo tarpu miesto teritorijoje, galimai jų skaičius išlieka stabilus ir pastebimas 0,45 proc. padidėjimas. Vaikų, augančių socialinę riziką patiriančiose šeimose skaičius savivaldybėje mažėja tik 6,59 proc., kai Šakių mieste šis skaičius didėja tik 21,61 proc. (žr. 9 lentelė).

Socialinę riziką patiriančių šeimų ir vaikų skaičius

		2018	2019	2020	2021	2022
Soc. riziką patiriančių šeimų skaičius	Šakių raj. savivaldybėje	163	160	160	145	148
	Šakių mieste*	30	29	30	28	30
Vaikų, augančių soc. riziką patiriančiose šeimose skaičius	Šakių raj. savivaldybėje	349	326	337	310	326
	Šakių mieste*	64	60	63	87	78

Šaltinis: sudaryta pagal Šakių miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus duomenis (žr. 1 priedą)

* Duomenys apie soc. pašalpos gavėjus miesto teritorijoje nerenkami, tačiau pateikti duomenys išskaičiuoti iš Šakių raj. savivaldybės duomenų pritaikius miesto gyventojų procentinę dalį.

Šakių miesto gyventojų nuomone, skurdą patiriančios šeimos yra labiausiai socialinę atskirtį patirianti gyventojų grupė – taip mano 83 apklaustieji (19,6 proc.). Respondentų nuomone, socialinę atskirtį patiriančios šeimos daugiausiai susiduria su šiomis problemomis: 20,5 proc. laikino „atokvėpio“ paslaugų neįgalius vaikus auginantiems ar suaugusius neįgalius asmenis prižiūrinčioms šeimoms trūkumas (SI-5); 19,1 proc. socialinių įgūdžių ugdymo paslaugų trūkumas (SI-6); 18,7 proc. finansinio raštingumo trūkumas; 16,8 proc. psichologinės pagalbos, savipagalbos grupių veiklos trūkumas (SI-7) bei 15,4 proc. užimtumo veiklų trūkumas, saugaus laisvalaikio praleidimo formų trūkumas (SI-8).

Analizuojamu laikotarpiu, Šakių mieste veikiančių gydymo įstaigų duomenimis, Šakių mieste sergančių priklausomybėmis ligomis asmenų skaičius didėjo net 43,75 proc. (žr. 10 lentelė). Taip pat, stebimas ženklus raidos sutrikimus turinčių asmenų skaičiaus augimas, 2018 – 2022 metais, jų skaičiaus padidėjo 88,89 proc., o dauno sindromą turinčių asmenų skaičiaus išaugo keturis kartus.

Sveikatos įstaigų duomenys apie Šakių miesto gyventojus

	2018	2019	2020	2021	2022
Sergančių priklausomybės ligomis skaičius	16	15	15	19	23
Raidos sutrikimus turintys asmenys (autizmo spektras)	18	14	17	21	34
Dauno sindromą turintys asmenys	2	2	2	4	8

Šaltinis: sudaryta pagal Šakių miesto savivaldybės administracijos pateiktus duomenis (žr. 1 priedą)

Šakių rajono Švietimo pagalbos tarnybos duomenimis, Šakių rajono savivaldybėje daugėja vaikų ir asmenų iki 21 metų, turinčių didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Analizuojamu laikotarpiu tokių asmenų skaičius savivaldybėje augo 5,47 proc., o tuo tarpu mieste gyvenančių asmenų, turinčių specialiuosius ugdymosi poreikius, skaičius padidėjo net 12,35 proc. (žr. 11 lentelė).

Asmenys iki 21 metų turintys specialiųjų poreikių Šakių mieste

	2018	2019	2020	2021	2022
Šakių rajono savivaldybėje	384	387	391	398	405
Šakių mieste	81	83	84	90	91

Šaltinis: sudaryta pagal Šakių rajono Švietimo pagalbos tarnybos pateiktus duomenis (žr. 1 priedą)

Šakių socialinių paslaugų centro duomenimis, Šakių rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu, 11,11 proc. sumažėjo asmenų, gaunančių dienos socialinės globos paslaugas asmens namuose, skaičius (žr. 12 lentelė). Didesnis mažėjimas pastebimas globojamų vaikų statistiniuose duomenyse, remiantis pateiktais duomenimis, Šakių rajono savivaldybėje, 18,85 proc. sumažėjo globojamų vaikų skaičius.

Socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičius Šakių rajone

	2018	2019	2020	2021	2022
Dienos socialinė globa asmens namuose	45	43	43	45	40
Globojami vaikai	122	115	99	100	99

Šaltinis: sudaryta pagal Šakių socialinių paslaugų centro pateiktus duomenis (žr. 1 priedą)

Socialines paslaugas teikiančios įstaigos. Šakių rajone socialines paslaugas organizuoja ir administruoja Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyrius. Socialines paslaugas Šakių rajono gyventojams teikia Šakių rajone esančios biudžetinės, viešosios ir privačios socialinių paslaugų įstaigos, nevyriausybinės organizacijos, o trūkstamos socialinės paslaugos perkamos iš kituose rajonuose veikiančių socialinių paslaugų įstaigų. Šakių miesto VVG teritorijoje veikiančios socialinių paslaugų įstaigos yra dalis Šakių rajono socialinių paslaugų tinklo, kuris yra tolygus, užtikrinantis socialinių paslaugų prieinamumą visiems Šakių rajono gyventojams (ST-2) (žr. 13 lentelė).

13 lentelė

Šakių miesto VVG teritorijoje veikiančios socialines paslaugas teikiančios įstaigos

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Pavaldumas	Vietų (gavėjų) skaičius	
				iš viso	iš jų finansuojamų savivaldybės
1.	Socialinės globos namai	VšĮ Šakių parapijos globos ir užimtumo centras	VšĮ	15	16
		VšĮ Šakių vaikų globos namai	VšĮ	20	9
2.	Dienos socialinės globos centrai	VšĮ Šakių vaikų globos namų dienos užimtumo centras sutrikusio intelekto žmonėms	VšĮ	15	15
		BĮ Šakių socialinių paslaugų centro neįgalųjų dienos centras	Sav.	15	13
3.	Apsaugotas būstas	VšĮ „Namai visiems“ (pradės teikti nuo 2023-05-01)	VšĮ	6	
4.	Socialinės priežiūros centrai	VšĮ „Šakių šeimos centras“ vaikų dienos centras	VšĮ	30	30
		VšĮ Šakių vaikų globos namų vaikų dienos centras	VšĮ	30	30
5.	Kitos socialinių paslaugų įstaigos (pagalbos į namus tarnyba, socialinių paslaugų centras ir kt.)	BĮ Šakių socialinių paslaugų centras	Sav.	152	217
		UAB Dalios Zaleskienės ambulatorija	Privati	20	30
		VšĮ „Namai visiems“ labdaros valgykla	VšĮ	150	292
		BĮ Šakių socialinių paslaugų centro atviras jaunimo centras	Sav.		
		Bendruomeniniai šeimos namai (projektinė veikla)	Sav. ir VšĮ		

Šaltinis: sudaryta pagal Šakių rajono savivaldybės 2023 metų socialinių paslaugų plano duomenis⁶

Svarbus vaidmuo teikiant socialines paslaugas Šakių mieste tenka nevyriausybinių sektoriaus organizacijoms (ST-3):

⁶ Šakių rajono savivaldybės 2023 metų socialinių paslaugų planas. Prieiga internetu: <https://www.sakiai.lt/teises-aktas2/9404>

- VšĮ Šakių parapijos globos ir užimtumo centras teikia ilgalaikės/trumpalaikės socialinės globos paslaugas senyvo amžiaus asmenims, kurie dėl senatvės ar negalios negali gyventi savarankiškai savo namuose, yra vieniši arba jų vaikai dėl objektyvių priežasčių negali jų prižiūrėti namuose.

- VšĮ Šakių vaikų globos namai teikia stacionarias socialines, mokymo, ugdymo, buitines, kultūrinės bei sporto paslaugas vaikams (našlaičiams, tėvų globos netekusiems, probleminių šeimų vaikams). Prie Šakių vaikų globos namų yra įkurtas ir VšĮ Šakių vaikų globos namų dienos užimtumo centras sutrikusio intelekto žmonėms, kuriame teikiamos dienos socialinės globos paslaugos sutrikusio intelekto asmenims, taip pat rūpinamasi jų užimtumu ir lavinimu.

- VšĮ „Vilties žiedas“ mišrių socialinių paslaugų centre teikiamos šeimos paramos tarnybos paslaugos socialinės rizikos šeimoms bei krizinėje situacijoje atsidūrusiems šių šeimų nariams, jų vaikams, ir laikino apgyvendinimo paslaugos motinoms ir vaikams.

- VšĮ „Namai visiems“ teikia labdaros valgyklos, drabužių ir kitų buitines daiktų surinkimo ir paskirstymo paslaugą, paslaugų į namus, bei sociokultūrinių paslaugų organizavimą.

Taip socialinių paslaugų teikimo sistemoje svarbios yra ir bendruomeninės organizacijos, teikiančios socialinės reabilitacijos paslaugas bendruomenėje negalią turintiems asmenims (ST-4)⁷. Socialinės reabilitacijos paslaugos, tai kompleksiskai pagal negalios pobūdį, sunkumą ir specifiką teikiamos socialinių, savarankiško gyvenimo, mokymosi, darbinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ar atkūrimo paslaugos, kuriomis siekiama įgalinti asmenis su negalia savarankiškai gyventi bendruomenėje, ugdytis ir dalyvauti darbo rinkoje ar užimtumo veikloje. Šiuo metu Šakių miesto VVG teritorijoje akredituotą socialinę reabilitaciją bendruomenėje teikia:

- Šakių rajono sutrikusios psichikos žmonių globos bendrija – 10 vietų;
- Šakių rajono žmonių su negalia sąjunga – 76 vietos;
- Šakių rajono neįgaliųjų draugija – 50 vietų;
- VšĮ Šakių vaikų globos namų dienos užimtumo centras sutrikusio intelekto žmonėms – 15 vietų;
- Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Šakių Viltis“ – 40 vietų;
- VšĮ LASS pietvakarių centras – 35 vietos;
- VšĮ „Namai visiems“ – 35 vietos.

LR socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu patvirtintuose Socialinių paslaugų išvystymo normatyvuose (2014 m. sausio 20 d. įsakymo Nr., A1-23, 2022 m. vasario 10 d. įsakymo Nr., A1-99 redakcija) numatytų rodiklių pasiekimas parodo savivaldybės socialinių paslaugų išvystymo lygį. Iš socialinių paslaugų

⁷ Šakių rajono savivaldybės 2023 metų socialinių paslaugų plano informacija. Prieiga internetu: <https://www.sakiai.lt/teises-aktas2/9404>

išvystymo rodiklių atitikimo šiems normatyvams Šakių rajone duomenų (žr. 2 priedą) matyti, kad iš 48 numatytų socialinių paslaugų išvystymo normatyvų, Šakių rajono savivaldybėje net 17 (35,4 proc. visų paslaugų) socialinių paslaugų neteikiamos, nes nėra poreikio tokių paslaugų teikimui. 13 socialinių paslaugų, kas sudaro 41,9 proc. nuo teikiamų paslaugų, netenkina minimalių rodiklių reikalavimų (SI-9).

Nagrinėjant pagal atskiras socialinių paslaugų gavėjų grupes, pastebima, kad senyvo amžiaus asmenims bei darbingo amžiaus asmenims su negalia neteikiamos socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir atkūrimo įstaigoje paslaugos (SI-10). Vaikams su negalia nėra teikiamos laikino atokvėpio paslaugos, nors gyventojų apklausoje 20,5 proc. apklaustųjų nuomone, šios paslaugos labiausiai trūksta socialinę atskirtį patiriančioms šeimoms (žr. 4 priedas) (SI-11). Taip pat, pagal socialinių paslaugų išvystymo normatyvus, Šakių rajone nėra teikiamos palydėjimo paslaugos jaunuoliams (SI-12).

14 lentelė

Savivaldybės galimybių teikti socialines paslaugas ir socialinių paslaugų poreikio įvertinimas

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų rūšys pagal žmonių socialines grupes	Asmenų (šeimų) skaičius, kuriems socialinių paslaugų poreikis	
		Įvertintas 2022 m.	Nepatenkintas 2022 m.
1.	Ilgalaikė socialinė globa	38	4
2.	Trumpalaikė socialinė globa	7	0
3.	Dienos socialinė globa institucijoje	2	1
4.	Dienos socialinė globa asmens namuose	26	3
5.	Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	2	0
6.	Pagalba į namus	79	10
7.	Intensyvi krizių įveikimo pagalba	9	0
8.	Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas institucijoje	-	-
9.	Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas asmens (šeimoms) namuose	-	-
10.	Laikinas apnakvindinimas	1	1

Šaltinis: Šakių rajono savivaldybės 2023 metų socialinių paslaugų plano informacija. Prieiga internetu: <https://www.sakiai.lt/teises-aktas2/9404>

Vertinant 14 lentelėje pateiktus duomenis, matyti, jog 2022 m. dalies socialinių paslaugų poreikis nebuvo pilnai patenkintas, kadangi dalies pateiktų prašymų nebuvo patenkinta, pvz. pagalbos namuose poreikis nebuvo nepatenkintas 11,2 proc. asmenų, dienos socialinės globos asmenims namuose poreikis nebuvo patenkintas 10,3 proc. asmenų bei ilgalaikės socialinės globos paslaugos nebuvo suteiktos 9,5 proc. asmenų. (SI-13).

Gyventojų poreikio tyrimo duomenimis, 61,5 proc. atsakiusių į klausimą „Ar Jūsų nuomone Šakių mieste pakanka socialinių paslaugų“ atsakė, kad nepakanka (SI-14). Apklaustų gyventojų nuomone, labiausiai jaučiamas šių socialinių paslaugų trūkumas (SI-15):

- Psichologinė pagalba, konsultavimas ir savipagalbos grupės (65,1 proc. respondentų nurodė, kad trūksta);
- Pagalbos į namus (55 proc. respondentų nurodė, kad trūksta);
- Paslaugų teikimas raidos sutrikimus turintiems vaikams (53,8 proc. respondentų nurodė, kad trūksta).
- Specialiosios socialinės priežiūros paslaugos socialinę atskirtį patiriantiems asmenims (psichosocialinės ir intensyvios krizių įveikimo pagalbos, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo ir kt.) (52,7 proc. respondentų nurodė, kad trūksta).

Apklaustų gyventojų nuomone, socialinėje srityje labiausiai jaučiamas šių užimtumo paslaugų trūkumas (SI-16):

- Senyvo amžiaus asmenų dienos užimtumo centrų (60,4 proc. respondentų nurodė, kad trūksta);
- Sociokultūrinės paslaugos (kūrybinės dirbtuvės, laisvalaikio organizavimas, grupinio darbo užsiėmimai, stovyklos ir pan.) (47,3 proc. respondentų nurodė, kad trūksta).

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą. Užimtų gyventojų skaičius Šakių rajone 2018-2022 m. laikotarpiu padidėjo 26,87 proc. ir tai yra priešinga tendencija Marijampolės apskrities, kur užimtų gyventojų dalis sumažėjo 4,34 proc. Kai analizuojamu laikotarpiu šalyje užimtų gyventojų dalis padidėjo 4,39 proc. Remiantis išvestiniais duomenimis, Šakių mieste užimtų gyventojų skaičius didėjo net 39,49 proc. (žr. 15 lentelę).

15 lentelė

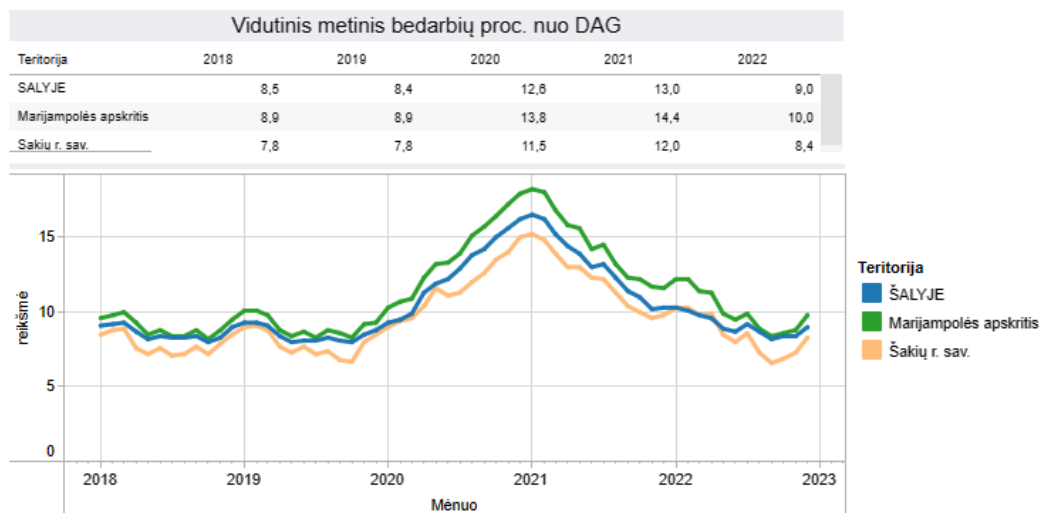
Užimti gyventojai, tūkst.

	2018	2019	2020	2021	2022
Šakių r. sav.	4,6	4,9	4,6	4,2	5,8
Šakių mieste*	0,85	0,90	0,86	0,85	1,18
Marijampolės apskritis	29,9	27,3	25,2	25,0	28,6
Lietuvos Respublika	695,7	697,5	678,2	681,2	726,3

Šaltinis: sudaryta pagal Valstybės duomenų agentūros <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=14365617-7f55-4c7b-9989-b24ce3886990#/duomenis> duomenis

*Užimtumo tarnybos prie LR SADM Šakių skyrius pateikė atsakymą, jog pateikti duomenų už miesto teritoriją negali. Tad duomenys už miesto teritoriją buvo išskaičiuoti pritaikius miesto gyventojų procentinę dalį.

Vidutinis metinis bedarbių procentas Šakių rajone yra mažesnis nei Marijampolės apskrities ar šalyje, tačiau atspindintis tas pačias tendencijas: 2018-2019 metais bedarbių procentas buvo pakankamai stabilus, o nuo 2020 metų pradėjo didėti (žr. 2 pav.), tam tiesioginę įtaką turėjo Covid-19 pandemija ir laikinosios apsaugos priemonės, taikomos verslo subjektams. Analizuojamu laikotarpiu, Šakių rajone vidutinis metinis bedarbių procentas padidėjo 7,69 proc., kai apskrityje padidėjo net 12,35 proc.

Duomenys atnaujinti 2023-10-09 (kitas duomenų atnaujinimas 2023-11-10)

Šaltinis: Užimtumo tarnybos duomenys <https://uzt.lt/darbo-rinka/statistiniai-rodikliai/88>

2 pav. Bedarbių skaičius, proc.

Nagrinėjant bedarbių skaičių Šakių miesto VVG teritorijoje 2018-2022 metų laikotarpiu bedarbių skaičius padidėjo 60,34 proc. (žr. 16 lentelę). Tačiau tam daugiausiai įtakos turėjo nuo 2022 m. liepos 1 d. pasikeitęs LR užimtumo įstatymas, kai daliai bedarbių, turinčių ilgalaikių įsidarbinimą ribojančių aplinkybių, suteikiamas darbo rinkai besirengiančio asmens statusas. Šių, įsidarbinimo galimybes ribojančių, problemų sprendimui pasitelkiami socialiniai partneriai – Šakių rajono savivaldybė ir nevyriausybinės organizacijos. Tokį statusą turinčių asmenų 2022 m. duomenimis Šakių miesto VVG teritorijoje buvo 41 asmuo. Vertinant bendrą bedarbių ir besirengiančių darbo rinkai asmenų skaičių 2022 m. sudaro 320 asmenų, kurie sudaro 5,98 proc. Šakių miesto visų gyventojų dalį (SI-17). Taip pat, pastebima, jog analizuojamu laikotarpiu Šakių mieste bedarbių moterų skaičius padidėjo net 90 proc., kai bedarbių vyrų skaičius padidėjo tik 35,1 proc.

16 lentelė

Bedarbių skaičius Šakių miesto VVG teritorijoje

Metai	Bedarbių/darbo rinkai besirengiančių skaičius Šakių miesto VVG teritorijoje	Iš jų: moterys	Iš jų: vyrai
2018	174	80	94
2019	181	78	103
2020	299	150	149
2021	244	146	98
2022	279/41	152	127

Šaltinis: sudaryta pagal Užimtumo tarnybos prie LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Kauno klientų aptarnavimo departamento Šakių skyriaus pateiktą informaciją (žr. 1 priedą).

Kasmet Lietuvoje ekonomiškai neaktyvių asmenų nežymiai mažėja. 2020 m. šalyje buvo 70,5 proc. darbingo amžiaus gyventojų buvo ekonomiškai neaktyvūs⁸. Per metus 15-74 metų amžiaus neaktyvių gyventojų dalis per metus sumažėjo šio amžiaus užimtų gyventojų dalis sumažėjo 1,1 proc. ir sudarė 64,5 proc., bedarbių padidėjo 1,6 proc. ir sudarė 6 proc. O darbingo amžiaus neaktyvių gyventojų dalis per metus sumažėjo 0,5 proc. ir 2020 m. jie sudarė 29,5 proc. Oficialiosios statistikos apie ekonomiškai neaktyvius konkrečiose savivaldybėse nėra.

Sugretinus 2022 m. Šakių miesto užimtumo ir registruoto nedarbo rodiklius paaiškėja, kad daugiau nei 45 proc. darbingo amžiaus gyventojų nepriklauso nei vieniems, nei kitiems, todėl galima daryti išvadą, kad yra ekonomiškai neaktyvūs. Įvertinant situaciją rajono versle, kai vis labiau ima trūkti kvalifikuotų ir motyvuotų darbuotojų, nors ir registruojamas nedarbas, akivaizdu, kad būtent neaktyvūs gyventojai sudaro tą potencialą, kuris gali padėti išspręsti susidariusią problemą.

Veikiančių ūkio subjektų skaičius 2018-2022 metų laikotarpiu pastoviai didėjo visuose Marijampolės apskrities rajonuose, tame tarpe ir Šakių rajone, kur šis didėjimas sudarė 7,35 proc. (žr. 17 lentelę) (ST-5).

17 lentelė

Veikiančių ūkio subjektų skaičius Marijampolės apskrityje

	2018	2019	2020	2021	2022
Marijampolės sav.	1659	1699	1742	1741	1769
Kalvarijos r. sav.	152	172	183	199	201
Vilkaviškio r. sav.	573	620	618	625	627
Kazlų Rūdos r. sav.	250	258	269	251	263
Šakių r. sav.	544	559	570	560	584
Marijampolės apskritis	3178	3308	3382	3376	3444

Šaltinis: sudaryta pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis⁹

Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius. Šakių rajono savivaldybės teritorijoje Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, dirbančių pagal verslo liudijimus skaičius 2018-2022 metais sumažėjo 1,8 proc. tam didžiausią įtaką daro mažėjantis su verslo liudijimų galimų vykdyti veiklų skaičius. Atitinkamai gyventojai rinkosi kitą savarankiškos veiklos vykdymo formą – individualios veiklos pažymas. Su šiomis pažymomis veiklą vykdančių savivaldybės gyventojų nagrinėjamu 2018-2022 laikotarpiu padaugėjo 23,08

⁸ Oficialiosios statistikos portalas. Darbo rinka Lietuvoje. Gyventojų ekonominis aktyvumas. Prieiga internete:

<https://osp.stat.gov.lt/darbo-rinka-lietuvoje-2021/uzimtumus-nedarbas-ir-laisvos-darbo-vietos/gyventoju-ekonominis-aktyvumas>

⁹ Valstybės duomenų agentūros duomenys. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje. Prieiga: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=4c919020-9559-4fcd-a7ab-8f6e68e1cd9e> - /

proc. Vertinant bendrai gyventojų, vykdančių savarankišką veiklą, Šakių rajono savivaldybėje padidėjo 10,40 proc. (ST-6) (žr. 18 lentelę).

18 lentelė

Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius Šakių rajono savivaldybėje

Metai	Verslo liudijimas	Individualios veiklos pažyma
2018	711	481
2019	803	556
2020	684	562
2021	681	662
2022	724	592

Šaltinis: Sudaryta pagal Valstybinės mokesčių inspekcijos statistinius duomenis. Mokesčių mokėtojų registravimo statistika. Prieiga internetu: <https://www.vmi.lt/evmi/2022metai3>
* duomenų reikšmės apie miesto teritoriją nėra

Atlikto gyventojų tyrimo apklaustų gyventojų nuomone, ekonominio gyventojų aktyvumo srityje labiausiai jaučiamas šių paslaugų trūkumas (SI-18):

- Naujų profesinių įgūdžių įgijimui reikalingos paslaugos (neformalus profesinis mokymas, ugdymas darbo vietoje, praktika ir kt.) (58 proc. atsakiusiųjų nurodo, kad trūksta);
- Tarpininkavimo ir informavimo paslaugos ir pagalba įdarbinant (informacija apie darbo vietas, profesinis orientavimas, motyvavimas imtis aktyvios veiklos ir kt.) (46,2 proc. atsakiusiųjų nurodo, kad trūksta).

Socialinis verslas. VšĮ Inovacijų agentūra yra sudariusi organizacijų, Lietuvoje vykdančių socialinį verslą, duomenų bazę (<https://socialinisverslas.inovacijagentura.lt/businesses>). Šioje duomenų bazėje yra užregistruoti 134 socialiniai verslai veikiantys Lietuvoje, du iš jų veikia Šakių miesto VVG teritorijoje (ST - 7). Vienas iš jų, VšĮ „Namai visiems“, kurie teikia įvairias socialines paslaugas, atsižvelgiant į individualius žmonių poreikius: maitinimo organizavimo paslaugas; aprūpinimo būtiniausiais drabužiais, avaline ir kitais būtiniais daiktais paslaugas; sociokultūrinės paslaugas; asmeninės pagalbos paslaugas; socialinės reabilitacijos neįgaliesiems bendruomenėje paslaugas bei apgyvendinimo apsaugotame būste paslaugas. Kitas, MB „Sveiko maisto namai“, tai inovatyvus šeimos verslas, kuris specializuojasi natūralių bei ekologiškų maisto produktų gamybos srityje, nemažą dalį pagamintos produkcijos eksportuoja užsienio rinkoms.

Gyventojų poreikio tyrimo duomenimis, 36,7 proc. apklaustųjų ES dalinio finansavimo buvimas būtų paskata pradėti socialinį verslą (SI-19). Tarp norimų įgyvendinti verslo idėjų paminėtinos:

- „Socialinis taksi“ ir „Pagalba pavežėjant socialinių trūkumų turintiems vaikams, pensininkams.. vežant į ekskursijas, seniems, negalią turintiems žmonėms pagalba pasiekti jų poreikiam reikalingą įstaigą.“;

- „Sutrikusios raidos vaikų užimtumas“, „Trūkstant vietų vaikų dienos centruose steigti mokamas vietas, plėtoti vaikų užimtumą vasaros metu“, „Vaikų užimtumo centras“, „Vaikų užimtumo didinimas“;
- „Senelių darželis“, „Pagalba vienišioms senjoroms namuose“, „Senelių namai“, „užimtumo centras senjoroms ir vaikams“;
- „Mokymų senjoroms organizavimas“, „Mokymai senjoroms, svetimtaučiams bei neaktyvių jaunų žmonių įtraukimas į darbo rinką“, „Užimtumo skatinimas įtraukiant socialinės atskirties mažinimo būdus“.

2.2. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ (SSGG) ANALIZĖ

STIPRYBĖS		SILPNYBĖS	
1.	Miesto gyventojų noras savanoriškais pagrindais padėti neįgaliesiems asmenims vykdant pagalbos jiems ir užimtumo veiklas (ST-1)	1.	Menka neįgaliųjų integracija į darbo rinką (SI-1)
2.	Platus socialines paslaugas teikiančių organizacijų tinklas, kuriame labai svarbus vaidmuo tenka nevyriausybinių sektoriaus, bendruomeninėms organizacijoms (ST-2, ST-3, ST-4)	2.	Socialinę atkirtį patiriančių asmenų užimtumo ir saviraiškos veiklų trūkumas (SI-2, SI-8, SI-16)
3.	Didėjantis verslumo lygis (ST-5, ST-6)	3.	Nepilnai patenkinamas socialinių paslaugų poreikis ir socialinių paslaugų stoka (SI-3, SI-4, SI-5, SI-6, SI-7, SI-9, SI-10, SI-11, SI-12, SI-13, SI-14, SI-15)
4.	Yra veikiančių socialinių verslų (ST-7)	4.	Didelis skurdo rizikos lygis (SI-4)
5.		5.	Didelis skaičius neaktyvių darbingų asmenų (SI-17)
6.		6.	Paslaugų trūkumas ekonomiškai neaktyviems gyventojams (SI-18)
7.		7.	Paskatų socialinio verslo pradžiai trūkumas (SI-19)
GALIMYBĖS		GRĖSMĖS	
1.	Stiprėjantis nevyriausybinių sektoriaus organizacijų vaidmuo plečiant socialinių paslaugų teikimą socialiai pažeidžiamoms gyventojų grupėms, remiant bendruomenines iniciatyvas, leis įgyvendinti novatoriškus sprendimus socialinėje srityje	1.	Didėjantys demografinės senatvės ir išlaikomo amžiaus pagyvenusių žmonių koeficientai tampa Šakiams socialinės įtampos priežastimi, nes nulemia vis prastesnes užimtumo perspektyvas.
2.	Valstybės politika dėl pensinio amžiaus vėlinimo, vyresnio amžiaus asmenų skaičiaus didėjimas atskleis augančias vyresnio amžiaus žmonių galimybes ilgiau dalyvauti visuomeninėje ir ekonominėje veikloje, augs jų įnašas į ekonominę ir socialinę teritorijos vystymąsi.	2.	Išliekant esamoms demografinėms tendencijoms Šakių miesto VVG teritorijoje, augs socialinių paslaugų ir paramos poreikis.
3.	Didėjančios teigiamos nuostatos dėl reemigracijos, spartėjantis gyventojų grįžimas į Šakių rajoną, stabilizavęsi išvykimo rodikliai	3.	Nemažėjanti emigracija, didesnis vyresnio amžiaus asmenų, vienišų ir neįgalių asmenų skaičius, aštrėjanti alkoholizmo ir smurto problema, auganti socialinės rizikos jaunimo grupė didins socialinių paslaugų poreikį, skatins paramos gavėjų mentalitetą ir mažins aktyvių bendruomenės narių dalį.
4.		4.	Dėl augančios konkurencijos ir globalizacijos versle smulkiam vietos verslui tampa vis sudėtingiau konkuruoti nediegiant modernių veiklos metodų ir partnerysčių.
5.		5.	Dėl nemažam darbingo amžiaus asmenų skaičiui, gali didinti nedarbą, jei neaugs darbo

			vieta pasiūla arba darbingo amžiaus gyventojai neturės pakankamos kvalifikacijos esamoms darbo vietoms užpildyti.
6.		6.	Neskiriant pakankamai dėmesio NVO sektoriaus institucinių, administracinių gebėjimų ugdymui nebus galima pasinaudoti ES programų teikiamomis galimybėmis.

3. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR JŲ ĮGYVENDINIMO STEBĖSENOS RODIKLIAI, ĮSKAITANT IŠMATUOJAMAS REZULTATO SIEKTINAS REIKŠMES

1. TIKSLAS – SKATINTI SOCIALINĘ ATSKIRTŲ PATIRIANČIŲ ŠAKIŲ MIESTO GYVENTOJŲ INTEGRACIJĄ IR EKONOMINĮ AKTYVUMĄ

Teritorijos poreikių ir galimybių analizėje konkrečiais duomenimis pagrįsta socialinę atskirtų patiriančių Šakių miesto gyventojų grupės. Šių grupių problemos identifikuotos SSGG analizės dalyje „Silpnybės“. Dalis silpnybių yra susiję su socialinę atskirtų patiriančių asmenų problemomis, tai – „Nepilnai patenkinamas socialinių paslaugų poreikis ir socialinių paslaugų stoka (silpnybė Nr. 3), „Socialinę atskirtų patiriančių asmenų užimtumo ir saviraiškos veiklų trūkumas“ (silpnybė Nr. 2). Dalis silpnybių yra susiję su ekonominio aktyvumo stoka, tai – „Menka neįgaliųjų integracija į darbo rinką“ (silpnybė Nr. 1), „Didelis skaičius neaktyvių darbingų asmenų“ (silpnybė Nr. 5), „Paslaugų trūkumas ekonomiškai neaktyviems gyventojams“ (silpnybė Nr. 6), „Paskatų socialinio verslo pradžiai trūkumas“ (silpnybė Nr. 7). Tiek silpna socialinė integracija, tiek menkas ekonominis aktyvumas atliepia kompleksinę tikslo problemą – „Didelis skurdo rizikos lygis“ (silpnybė Nr. 4). Būtent skurdo rizikos egzistavimas ir yra tikslo pasirinkimo priežastis. O socialinės atskirties ir menko ekonominio aktyvumo problemos sprendžiamos per atskirus uždavinius (Uždavinys Nr. 1.1 ir uždavinys Nr. 1.2).

TIKSLO 1 ALTERNATYVA SKATINTI SOCIALINĘ ATSKIRTŲ PATIRIANČIŲ ŠAKIŲ MIESTO GYVENTOJŲ INTEGRACIJĄ IR EKONOMINĮ AKTYVUMĄ	TIKSLO 2 ALTERNATYVA MAŽINTI SKURDE GYVENANČIŲ ASMENŲ SKAIČIŲ
Ši alternatyva yra pasirenkama. Pasirinkimo priežastys – kompleksinis požiūris tiek į socialinės atskirties mažinimo poreikį, tiek į ekonominio aktyvumo skatinimo poreikį. Taip pat užtikrinamas platus tikslinių grupių dalyvavimas strategijos įgyvendinimo veiklose.	Ši alternatyva nepasirenkama. Nepasirinkimo priežastys – susiaurinamos galimybės strategijos įgyvendinimo veiklose dalyvauti visoms socialinę atskirtų patiriančioms grupėms, nes skurdo mažinimas (dėl egzistuojančios skurdo matavimo metodikos) pagrinde susijęs su ekonominiais aspektais.

	Rezultato rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmės 2023 m.	Siekiamą reikšmės 2029 m.
1.	BIVP projektų veiklų dalyvių, kurie po dalyvavimo veiklose toliau dalyvauja socialinei integracijai skirtose veiklose ir (ar) darbo rinkoje, dalis (proc.)	0	40
2.	Paramą gavusiuose subjektuose sukurtos darbo vietos	0	3

1.1 UŽDAVINYS – DIDINTI SOCIALINĘ ĮTRAUKTŲ TEIKIANT PASLAUGAS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMIESIEMS ASMENIMS

Uždavinys skirtas spręsti tarpusavyje susijusioms problemoms, nurodytoms SSGG analizėje: Nepilnai patenkinamas socialinių paslaugų poreikis ir socialinių paslaugų stoka (silpnybė Nr. 3), „Socialinę atkirtį patiriančių asmenų užimtumo ir saviraiškos veiklų trūkumas“ (silpnybė Nr. 2). Šios problemos bus sprendžiamos pasinaudojant koreliuojančiomis stiprybėmis: „Miesto gyventojų noras savanoriškais pagrindais padėti neįgaliems asmenims vykdant pagalbos jiems ir užimtumo veiklas“ (stiprybė Nr. 1) ir „Platus socialines paslaugas teikiančių organizacijų tinklas, kuriame labai svarbus vaidmuo tenka nevyriausybinio sektoriaus, bendruomeninėms organizacijoms“ (stiprybė Nr. 2). Uždavinio kiekybinio pokyčio rezultatai nurodyti žemiau esančioje lentelėje.

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiama reikšmė
1.	BIVP projektų veiklų dalyviai	0			131	130	40	40		341
2.	BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu	0			3	3	1	1		8

1.1 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA DIDINTI SOCIALINĘ ĮTRAUKTĮ TEIKIANT PASLAUGAS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMIES ASMENIMS	1.1 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA UŽTIKRINTI SOCIOKULTŪRINIŲ PASLAUGŲ TEKIMĄ SOCIALINĘ ATSKIRTĮ PATIRIANTIEMS ASMENIMS
Ši alternatyva yra pasirenkama. Pasirinkimo priežastys, nes apima tiek platų tikslinės grupės asmenų spektrą, tiek neapriboja galimų teikti socialinių paslaugų pobūdžio	Ši alternatyva nepasirenkama, nes dalinai apsiriboja tik vienos pobūdžio socialinių paslaugų – sociokultūrinių, teikimu.

1.2 UŽDAVINYS – SKATINTI ŠAKIŲ MIESTO GYVENTOJŲ EKONOMINĮ AKTYVUMĄ BEI SOCIALINIO VERSLO KŪRIMĄŠĮ
<p>Uždavinys skirtas spręsti tarpusavyje susijusioms problemoms, nurodytoms SSGG analizėje: „Menka neįgaliųjų integracija į darbo rinką“ (silpnybė Nr. 1), „Didelis skaičius neaktyvių darbingų asmenų“ (silpnybė Nr. 5), „Paslaugų trūkumas ekonomiškai neaktyviems gyventojams“ (silpnybė Nr. 6), „Paskatų socialinio verslo pradžiai trūkumas“ (silpnybė Nr. 7).</p> <p>Šios problemos bus sprendžiamos pasinaudojant koreliuojančiomis stiprybėmis: „Didėjantis verslumo lygis“ (stiprybė Nr. 3) ir „Yra veikiančių socialinių verslų“ (stiprybė Nr. 4). Uždavinio kiekybinio pokyčio rezultatai nurodyti žemiau esančioje lentelėje.</p>

--

	Produkto rodiklio pavadinimas	Pradinė reikšmė	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	Siekiamą reikšmė
1.	BIVP projektų veiklų dalyviai	0				20				20
2.	BIVP projektai, kuriuos įgyvendino NVO ir (arba) kurie įgyvendinti kartu su partneriu	0				1				1
3.	Socialinio verslo subjektai, per BIVP projektus gavę paramą socialinio verslo kūrimui ir plėtrai	0				1	1			2
4.	Paramą dotacijomis gavusios įmonės	0				1	1			2
5.	Paramą gavusios įmonės (iš kurių: labai mažos, mažosios, vidutinės ir didelės)	0				1	1			2

1.2 UŽDAVINIO 1 ALTERNATYVA SKATINTI ŠAKIŲ MIESTO GYVENTOJŲ EKONOMINĮ AKTYVUMĄ BEI SOCIALINIO VERSLO KŪRIMĄSI	1.3 UŽDAVINIO 2 ALTERNATYVA SKATINTI SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMŲ ASMENŲ EKONOMINĮ AKTYVUMĄ
<p>Ši alternatyva pasirenkama. Pasirinkimo priežastys – kompleksinis požiūris į ekonominio aktyvumo didinimą. Leidžiantis įgyvendinti veiklas tiek su ekonomiškai neaktyviais miesto gyventojais, tiek skatinant kurtis socialinius verslus.</p>	<p>Ši alternatyva nepasirenkama dėl kompleksiško trūkumo ir orientacijos į siaurą ekonominio aktyvumo skatinimo aspektą.</p>

4. GYVENAMOSIOS VIETOVĖS BENDRUOMENĖS DALYVAVIMO RENGIANČIAI STRATEGIJĄ EIGA

4.1. VIEŠIEJI PRISTATYMAI IR KONSULTACIJOS

Šakių miesto vietos veiklos grupė rengdama vietos plėtros strategiją, aktyviai diskutavo ir konsultavosi su vietos bendruomenių ir verslo atstovais, su savivaldybės politikais ir savivaldybės administracijos padalinių atstovais, su kitų organizacijų atstovais.

Rengiant Šakių miesto VVG 2023-2029 m. vietos plėtros strategiją, vyko vieši susitikimai/konsultacijos dėl Strategijos parengimo, kuriuose dalyvavo 56 dalyviai, atstovaujantys 22 VVG teritorijoje veikiančias nevyriausybinės organizacijas, verslo įmones bei 6 savivaldybės sektoriaus įstaigas.

2023 m. kovo 28 d. vyko informacinis susitikimas, kurio metu buvo pristatomas 2023-2029 m. Šakių miesto vietos plėtros strategijos rengimas, finansavimo galimybės, skirtumai tarp finansavimo laikotarpių bei galimos finansuoti kryptys (žr. 5 priedas). Dalyvavo 17 juridinių asmenų atstovai, 26 fiziniai asmenys, atstovavę valdžios, verslo ir bendruomenės sektorius. Sutarta, kad strategijos gairėms planuoti visų sektorių atstovai pateiks savo pasiūlymus, vizijas, projektines idėjas, kurios bus apibendrintos ir panaudotos kuriant strategiją.

2023 m. balandžio 6 d. strategijos rengimo aktualijos svarstytos Šakių NVO taryboje, birželio 2 d. VšĮ „Namai visiems“ kvietimu strategijos rengėjai dalyvavo Šakiuose vykusioje konferencijoje „Skurdo rizika Lietuvoje ir galimi sprendimai“ (žr. 5 priedas). Konferencijoje ir NVO posėdyje kilusios idėjos ir pasiūlymai NVO tarybos pirmininkės ir VšĮ „Namai visiems“ vadovės pateikti elektroniniu laišku (2023-06-05).

2023 m. birželio 9 d. į susitikimą buvo pakviesta tikslinė grupė - socialines paslaugas teikiančių įstaigų atstovai (žr. 5 priedas). Jame dalyvavo VVG administracija, savivaldybės administracijos atstovai ir VšĮ Šakių vaikų globos namai atstovai. Susitikimas skirtas išsiaiškinti ir konkretinti socialinių paslaugų teikimo poreikį savivaldybėje.

2023 m. birželio 21 d. į susitikimą atvyko platesnis socialinėmis paslaugomis ir socialinio verslo galimybėmis besidominčiųjų įstaigų atstovų ratas- 12 juridinių asmenų atstovai, 11 fizinių asmenų (žr. 5 priedas). Išsakyta daug idėjų dėl NVO įtraukimo į socialinių paslaugų teikimą, taip pat socialinio verslo kūrimo galimybių. Tą pačią dieną strategijos rengėjai dalyvavo Šakių rajono savivaldybės tarybos socialinių reikalų komiteto posėdyje, ten išdėstė turimą informaciją, iš klausė komiteto narių nuomones dėl strategijos krypties ir socialinių paslaugų plėtros poreikio ir galimybių.

Parengtos strategijos projekto pristatymas visuomenei vyko 2023 m. lapkričio 20 d. išplėstinio valdybos posėdžio metu ir vykdant jo tiesioginę transliaciją (žr. 5 ir 6 priedus). Jame gyvai dalyvavo 9 asmenys - bendruomenės atstovai ir 6 VVG valdybos nariai, 29 stebėjo tiesioginę transliaciją savivaldybės „Youtube“

kanalu <https://www.youtube.com/watch?v=qaTZRtNdBo0>. Per parą šios transliacijos įrašą peržiūrėjo 89 asmenys. Valdybos nariai išdėstė pasiūlymą, kad dalis lėšų iš 1.1.2.1 veiksmo, skirto neaktyvių asmenų užimtumo didinimui ir verslumo skatinimui, būtų perkelta į 1.1.2.2. veiksmą, t.y. socialinio verslo kūrimą. Atsižvelgus į valdybos poziciją planuotos socialinio verslo kuriamos darbo vietos ir joms skirtos lėšos padidintos nuo 2,5 iki 3 darbo vietos.

2023 m. lapkričio 28 d. vyko visuotinis narių susirinkimas. Susirinkimas patvirtino strategijos projektą, pritarė valdybos pasiūlytam socialinio verslo finansavimo didinimui, įsipareigojant sukurti 3 darbo vietas (žr. 5 ir 6 priedus). Parengta vietos plėtros strategija ir gyventojų tyrimo rezultatai buvo pristatyti Šakių miesto vietos veiklos grupės puslapyje (<https://sakiumiestovvg.lt/sakiu-miesto-vvg-patvirtino-vietos-pletros-strategija/>) (žr. 6 priedas). Patikslinta strategija patvirtinta 2024 m. gegužės 6 d. visuotiniame asociacijos narių susirinkime.

Platūs telkiantys veiksniai, tokie kaip visuomenės įtraukimas dalyvauti poreikių tyrime per viešus susitikimus/konsultacijas, vykdyti norint identifikuoti aktualias problemas ir sužinoti bendruomenės nariams priimtinausius jų sprendimo būdus. Į visus Strategijos rengimo procesus siekta įtraukti kuo daugiau vietos gyventojų, nevyriausybinę organizacijų, verslo ir savivaldybės administracijos darbuotojų bei kitų įstaigų atstovų. Rengiant strategiją, aktyvinant visuomenę dalyvauti procese, buvo išplėstas asociacijos narių tinklas. Į Šakių miesto VVG buvo priimti Šakių rajono sporto organizacijų sąjunga, VšĮ Namai visiems ir Sutrikusio intelekto žmonių su negalia draugija „Šakių viltis“.

Šakių miesto seniūnijos bendruomenė į strategijos rengimą buvo įtraukta šiais būdais:

- Per nuolatinę informacijos dėl strategijos rengimo viešinimą Šakių miesto VVG interneto svetainėse kviečiant dalyvauti viešuose susitikimuose, konsultacijose, teikti projektines idėjas ar pasiūlymus;
- Per viešus kontaktinius ir nuotolinius vietos gyventojų susitikimus, konsultacijas, kurių metu buvo renkama informacija apie aktualiausias problemas ir lūkesčius;
- Per reprezentatyvią vietos gyventojų e-apklausą, kurios metu buvo tiriama VVG teritorijos gyventojų nuomonė ir poreikis, kuri vyko per platformą: www.manoapklausa.lt: <https://www.manoapklausa.lt/apklausa/1520045271/>. Apie vykdomą apklausą buvo paskelbta laikraštyje „Draugas“. Pridedami apklausos rezultatai (žr. 4 priedas).

Dalyvauti viešuose susirinkimuose visuomenė buvo kviečiama per Šakių miesto vietos veiklos grupės ir Šakių rajono savivaldybės interneto svetaines ir VVG socialinio tinklo Facebook platformoje:

1. Į pirmąjį susitikimą 2023-03-28 buvo kviečiama savivaldybės ir miesto VVG svetainėse, FB paskyroje, laiškais įstaigoms ir organizacijoms (13 asmenų ir organizacijų), apie susitikimo eigą rašyta laikraštyje „Draugas“, 2023-03-31, kviečiant visus aktyviai dalyvauti tolesniame strategijos kūrimo procese. Į

tai aktyviai įsijungė VšĮ namai visiems, rajono NVO taryba, apie tai skelbta „Namai visiems“ ir Šakių TVIC FB paskyroje.

2. Susitikimas 2023-06-09 vyko prieš visuotinį dalininkų susirinkimą, asmeniškai pakviečiant dalyvauti NVO ir savivaldybės socialinės apsaugos skyriaus specialistus, siekiant konkretinti socialinių paslaugų poreikį savivaldybėje.

3. Į susitikimą 2023-06-21 buvo kviečiama VVG svetainėje ir FB paskyroje, kartu suderintas pakvietimas dalyvauti rajono tarybos sveikatos ir socialinių reikalų komiteto posėdyje.

4. Į strategijos pristatymą 2023-11-20 buvo kviečiama savivaldybės ir VVG puslapyje, FB paskyroje, apie strategijos rengimo rezultatus informuota Šakių VVG svetainėje.

4.1.KONSULTACIJŲ REZULTATAI

Strategijos rengimo metu, atliekant Šakių miesto vietos veiklos grupės teritorijos socialinės bei ekonominės situacijos analizę, rengiant SSGG, buvo siekiama įtraukti kuo daugiau Šakių miesto VVG teritorijos bendruomenės, todėl buvo nuolat konsultuojamasi su vietos gyventojais, juridiniais asmenimis, Šakių rajono savivaldybe ir kitomis įstaigomis, kurios teikė informaciją, reikalingą vietovės situacijos ir gyventojų poreikių analizei atlikti.

Nustatant vietos plėtros strategijos tikslus, uždavinius, pasirenkant veiklos sritis buvo atsižvelgta į visuomenės nuomonę, siūlymus ir problemas aptartas ir išdiskutuotas viešų (konsultacinių) susirinkimų metu, ir pateiktas projektines idėjas, kurių pagrindu suformuotas vietos plėtros strategijos biudžetas.

Visų vykusių viešų konsultacinių susirinkimų rezultatas – parengta ir patvirtinta Šakių miesto VVG visuotinio susirinkimo narių patvirtinta Šakių miesto vietos veiklos grupės 2023-2029 m. vietos plėtros strategija.

5. ŠAKIŲ MIESTO 2023-2029 M. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS FINANSINIS VEIKSMŲ PLANAS

1. TIKSLAS – SKATINTI SOCIALINĘ ATSKIRTŲ PATIRIANČIŲ ŠAKIŲ MIESTO GYVENTOJŲ INTEGRACIJĄ IR EKONOMINĮ AKTYVUMĄ

		2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	viso 2023-2029 m.
	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	235,093.00	271,473.00	75,046.50	75,046.50	0.00	656,659.00
	Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	64,446.98	64,447.00	64,447.00	0.00	0.00	193,340.98
	LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	52,860.00	59,280.00	24,616.50	13,243.50	0.00	150,000.00
	Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	28,572.98	32,043.24	13,306.22	7,158.65	0.00	81,081.09
	Iš viso tikslui:	0,00	0,00	0,00	380,972.96	427,243.24	177,416.22	95,448.65	0.00	1,081,081.07

1.1 UŽDAVINYS – DIDINTI SOCIALINĘ ĮTRAUKTŲ TEIKIANT PASLAUGAS SOCIALIAI PAŽEIDŽIAMIESM ASMENIMS

	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	235,093.00	235,093.00	75,046.50	75,046.50	0.00	620,279.00
	Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	41,487.00	41,487.00	13,243.50	13,243.50	0.00	109,461.00
	Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	22,425.42	22,425.41	7,158.65	7,158.65	0.00	59,168.12

		Iš viso uždaviniui:	0,00	0,00	0,00	299,005.42	299,005.41	95,448.65	95,448.65	0.00	788,908.12
1.1.1. Veiksmas – "Užimtumo veiklų organizavimas, didinant socialiai pažeidžiamų asmenų integraciją visuomenę" (Planuojama veiksmo įgyvendinimo pradžia 2025 m., pabaiga – 2029 m.)	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys, kurie veiklą vykdo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorijoje, atrinkti konkurso būdu.	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	149,600.00	149,600.00	75,046.50	75,046.50	0.00	449,293.00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	26,400.00	26,400.00	13,243.50	13,243.50	0.00	79,287.00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	14,270.28	14,270.27	7,158.65	7,158.65	0.00	42,857.85
		Iš viso veiksmui:	0,00	0,00	0,00	190,270.28	190,270.27	95,448.65	95,448.65	0.00	571,437.85
1.1.2. Veiksmas - "Socialinių paslaugų teikimas socialiai pažeidžiamiems asmenims" (Planuojama veiksmo įgyvendinimo pradžia 2025 m., pabaiga – 2029 m.)	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys, kurie veiklą vykdo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorijoje, atrinkti konkurso būdu.	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	85,493.00	85,493.00	0.00	0.00	0.00	170,986.00
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	15,087.00	15,087.00	0.00	0.00	0.00	30,174.00
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	8,155.14	8,155.14	0.00	0.00	0.00	16,310.27
		Iš viso veiksmui:	0,00	0,00	0,00	108,735.14	108,735.14	0.00	0.00	0.00	217,470.27
1.2 UŽDAVINYS – SKATINTI ŠAKIŲ MIESTO GYVENTOJŲ EKONOMINĮ AKTYVUMĄ BEI SOCIALINIO VERSLO KŪRIMĄSI											
		Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0.00	36,380.00	0.00	0.00	0.00	36,380.00

		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	64,446.98	64,447.00	64,447.00	0.00	0.00	193,340.98	
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	11,373.00	17,793.00	11,373.00	0.00	0.00	40,539.00	
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	6,147.57	9,617.84	6,147.57	0.00	0.00	21,912.97	
		Iš viso uždaviniui:	0,00	0,00	0,00	81,967.55	128,237.84	81,967.57	0.00	0.00	292,172.95	
1.2.1. Veiksmas – "Ekonominio aktyvumo skatinimas, ugdant darbo rinkoje reikalingus ir verslumo įgūdžius" (Planuojama veiksmo įgyvendinimo pradžia 2026 m., pabaiga – 2028 m.)	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys, kurie veikia vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorijoje, atrinkti konkurso būdu	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0.00	36,380.00	0.00	0.00	0.00	36,380.00	
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	0.00	6,420.00	0.00	0.00	0.00	6,420.00	
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	3,470.27	0.00	0.00	0.00	3,470.27	
		Iš viso veiksmui:	0,00	0,00	0,00	0.00	46,270.27	0.00	0.00	0.00	0.00	46,270.27
1.2.2. Veiksmas – "Socialinio verslo kūrimasis Šakių mieste" (Planuojama veiksmo įgyvendinimo pradžia 2025 m., pabaiga – 2029 m.)	Viešieji ir privatūs juridiniai asmenys, kurie veikia vietos plėtros strategijos įgyvendinimo teritorijoje, atrinkti	Europos socialinis fondas +	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
		Europos regioninės plėtros fondas	0,00	0,00	0,00	64,446.98	64,447.00	64,447.00	0.00	0.00	193,340.98	
		LR valstybės biudžetas	0,00	0,00	0,00	11,373.00	11,373.00	11,373.00	0.00	0.00	34,119.00	
		Savivaldybės biudžeto lėšos	0,00	0,00	0,00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	

	konkurso būdu	Privačios lėšos	0,00	0,00	0,00	6,147.57	6,147.57	6,147.57	0.00	0.00	18,442.70
		Iš viso veiksmui:	0,00	0,00	0,00	81,967.55	81,967.57	81,967.57	0.00	0.00	245,902.68

Lėšos strategijos įgyvendinimui	iš viso:	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +	656,659.00	0.00	0.00	0.00	235,093.00	271,473.00	75,046.50	75,046.50	0.00
Europos regioninės plėtros fondas	193,340.98	0.00	0.00	0.00	64,446.98	64,447.00	64,447.00	0.00	0.00
LR valstybės biudžetas	150,000.00	0.00	0.00	0.00	52,860.00	59,280.00	24,616.50	13,243.50	0.00
Savivaldybės biudžeto lėšos	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Privačios lėšos	81,081.09	0.00	0.00	0.00	28,572.98	32,043.24	13,306.22	7,158.65	0.00
Iš viso:	1,081,081.07	0.00	0.00	0.00	380,972.96	427,243.24	177,416.22	95,448.65	0.00

Lėšos strategijos administravimui	iš viso:	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	2028 m.	2029 m.
Europos socialinis fondas +	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Europos regioninės plėtros fondas	169,999.99	0.00	0.00	0.00	59,907.99	67,184.00	27,898.70	15,009.30	0.00
LR valstybės biudžetas	30,000.00	0.00	0.00	0.00	10,572.00	11,856.00	4,923.30	2,648.70	0.00

Savivaldybės biudžeto lėšos	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Privačios lėšos	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Iš viso:	199,999.99	0.00	0.00	0.00	70,479.99	79,040.00	32,822.00	17,658.00	0.00

Iš viso vietos plėtros strategijai:	
Europos socialinis fondas +	656,659.00
Europos regioninės plėtros fondas	363,340.97
LR valstybės biudžetas	180,000.00
Savivaldybės biudžeto lėšos	0.00
Privačios lėšos	81,081.09
Iš viso:	1,281,081.06

Pastaba: Šakių miesto vietos veiklos grupės vietos plėtros strategijos lėšų poreikio pagrindimas veiksams įgyvendinti pateikiamas 3 priede.

6. VIETOS PLĖTROS STRATEGIJOS VALDYMO, STEBĖSENOS IR VERTINIMO TVARKA

6.1. UŽ VPS VEIKSMŲ, SKIRTŲ VIETOS PLĖTROS STRATEGIJAI ĮGYVENDINTI, ATRANKĄ, STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO KOORDINAVIMĄ IR STEBĖSENĄ ATSAKINGI VVG ORGANAI

Šakių miesto VVG atsakinga už parengtos VPS įgyvendinimą, koordinavimą ir stebėseną, t.y. už sklandų ir kokybišką strategijos įgyvendinimą. Koordinavimo ir stebėsenos veiksmų tikslas – užtikrinti strategijos įgyvendinimo efektyvumą ir teigiamą jos poveikį Šakių miesto plėtrai. VVG organų ir darbuotojų atsakomybių sritys pateikiamos žemiau esančioje lentelėje.

VVG organas	Šakių miesto vietos veiklos grupės visuotinis susirinkimas
Atsakomybės sritis	<p>VPS ir jos pakeitimų tvirtinimas.</p> <p>Kasmetinės VPS įgyvendinimo stebėsenos tvirtinimas.</p> <p>Šakių miesto VVG darbo skaidrumo, viešumo, tinkamo finansų panaudojimo užtikrinimas ir priežiūra.</p> <p>Šakių miesto VVG pirmininko rinkimas ir atšaukimas, jo atlyginimo nustatymas, pareiginių nuostatų patvirtinimas.</p> <p>VVG administracinės struktūros ir darbuotojų pareigybių nustatymas.</p> <p>Spendimų dėl dalyvavimo asocijuotų organizacijų veikloje priėmimas.</p>
VVG organas	Šakių miesto VVG valdyba
Atsakomybės sritis	<p>VPS pakeitimo (-ų) inicijavimas.</p> <p>Sprendimų dėl dalyvavimo projektinėse veiklose priėmimas.</p> <p>Vietos plėtros projektų atrankos kriterijų ir atrankos procedūrų patvirtinimas.</p> <p>Kvietimų, teikti vietos plėtros projektus, dokumentų tvirtinimas.</p> <p>Siūlomų finansuoti vietos plėtros projektų sąrašo tvirtinimas.</p> <p>Pritarimas sandoriams viršijantiems 5000 Eur ribą.</p>
VVG organas	Šakių miesto vietos veiklos grupės pirmininkas
Atsakomybės sritis	<p>Šakių VVG atitikimo vietos veiklos grupės tinkamumo požymiams įgyvendinimas ir koordinavimas.</p> <p>VPS administravimo koordinavimas.</p> <p>VPS ir jos pakeitimų teikimas tvirtinti visuotiniam narių susirinkimui.</p>

	<p>Metinių VPS įgyvendinimo stebėsenos ataskaitų teikimas. Informacijos apie VPS įgyvendinimą teikimas valdybai ar visuotiniam narių susirinkimui paprašius.</p> <p>VPS įgyvendinimo ataskaitų pateikimas kontroliuojančiajai institucijai.</p> <p>Vietos plėtros projektų atrankos kriterijų ir atrankos procedūrų parengimo koordinavimas.</p> <p>Darbuotojų (savanorių) priėmimas į darbą, sutarčių su jais sudarymas, gavus valdybos pritarimą.</p> <p>Kvietimų teikti vietos plėtros projektus dokumentų teikimas Šakių miesto VVG valdybos tvirtinimui.</p> <p>Pateiktų vietos plėtros projektų vertinimo ir siūlomų finansuoti projektų sąrašo sudarymo koordinavimas.</p> <p>Vietos plėtros projektų atrankos posėdžių organizavimas.</p> <p>VPS numatytų stebėsenos rodiklių reikšmių pasiekimo duomenų registravimo ir apskaičiavimo koordinavimas.</p> <p>Vietos plėtros projektų įgyvendinimo stebėsenos vykdymo koordinavimas.</p> <p>Sprendimų dėl viešųjų pirkimų atlikimo priėmimas.</p> <p>Šakių miesto VVG atstovavimas asocijuotų organizacijų veiklose.</p>
VVG darbuotojai	Šakių miesto vietos veiklos grupės įdarbintas darbuotojas
Atsakomybės sritis	<p>VPS administravimas.</p> <p>Vietos plėtros projektų atrankos kriterijų ir atrankos procedūrų parengimas.</p> <p>Kvietimų teikti vietos plėtros projektus parengimas ir paskelbimas.</p> <p>Pateiktų vietos plėtros projektų vertinimo koordinavimas.</p> <p>Siūlomų finansuoti vietos plėtros projektų sąrašo sudarymas.</p> <p>VPS įgyvendinimo ataskaitų pildymas.</p> <p>Pasiektų stebėsenos rodiklių reikšmių duomenų registravimas ir apskaičiavimas.</p> <p>Vietos plėtros projektų įgyvendinimo stebėsenos vykdymas.</p> <p>VPS įgyvendinimo, administravimo ir vykdymo veiklų viešinimas.</p> <p>Viešųjų pirkimų dokumentų rengimas ir pirkimų atlikimas.</p>
Išorės ekspertai	Šakių miesto vietos veiklos grupei vertinimo paslaugas teikiantys išorės ekspertai (-as)
Atsakomybės sritis	<p>Pateiktų vietos plėtros projektų vertinimas.</p> <p>Projektinių pasiūlymų vertinimo ataskaitų rengimas.</p>

6.2. VPS ĮGYVENDINIMO PROCEDŪROS APRAŠYMAS

Šakių miesto VVG vietos plėtros strategija bus įgyvendinama vietos plėtros projektų įgyvendinimo principu, taikant konkursinį projektų atrankos būdą.

Atrankos kriterijus, jų vertinimo balus ir vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašą tvirtina visuotinis Šakių miesto VVG narių susirinkimas arba kolegialus valdymo organas, jeigu jam visuotinis narių susirinkimas yra suteikęs šią teisę. Prieš atrankos kriterijų tvirtinimą Šakių miesto VVG gali derinti juos su Ministerija. Pastabas ir pasiūlymus Ministerija teikia raštu arba elektroniniu paštu.

Prieš paskelbiant kvietimą vietos plėtros projektų atrankai atrankos kriterijai, jų vertinimo balai ir vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašas gali būti keičiami siekiant efektyvesnio vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ir (arba) atsižvelgiant į vietos plėtros strategijos pakeitimus. Paskelbus kvietimą vietos plėtros projektų atrankai ir projektinių pasiūlymų vertinimo metu atrankos kriterijai, jų vertinimo balai ir vertinimo ir atrankos vidaus tvarkos aprašas yra nekeičiami.

Reikalavimai projektams. Visi atrankos metu patvirtinti ir į siūlomus finansuoti sąrašus įtraukti vietos plėtros projektai turi atitikti bendruosius ir kitus projektų reikalavimus, nustatytus Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse. Siūlomų finansuoti ir rezervo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo projektų sąrašus, Šakių miesto VVG teiks LR Vidaus reikalų ministerijai Taisyklėse numatyta tvarka ir terminais.

Nuosavas įnašas. Įgyvendinant Šakių miesto VPS kiekvienam veiksmui bus skiriamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų (toliau – ES) bei privačios pareiškėjų ir (arba) partnerių lėšos. ES lėšos sudarys ne daugiau kaip 92,5 proc. projekto lėšų poreikio, o likusias lėšas ne mažiau kaip 7,5 proc. sudarys nuosavas pareiškėjų indėlis. Teikdami projektines paraiškas pareiškėjai užtikrina, kad prie projekto įgyvendinimo prisidės ne mažesniu kaip 7,5 proc. indėliu prie visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų. Projektinių paraiškų pareiškėjas ar (ir) jo partneris savo iniciatyva ir savo, ir (arba) kitų šaltinių, lėšomis gali prisidėti prie vietos plėtros projekto įgyvendinimo didesne tinkamų finansuoti projekto išlaidų dalimi.

Vietos projektų vertinimo procedūra. Po kvietimo gautos paraiškos atrenkamos skaidriai, nediskriminuojančiai, išvengiant interesų konflikto. Pateiktas paraiškas vertina Šakių miesto VVG paskirti vietos plėtros projektų vertintojai. VPS įgyvendinimo metu gali būti sudaromos dvi vertintojų grupės. Pirmąją grupę sudaro: vienas asmuo, priklausantis miesto VVG (tačiau ne valdybos narys) ir po vieną asmenį atstovaujantį verslo, NVO ir valdžios sektorius. Antrą grupę sudaro du išorės ekspertai, turintys projektų vertinimo patirties. Šakių miesto VVG, prieš kvietimo teikti paraiškas paskelbimą, nutaria kuri vertintojų grupė bus pasirinkta.

Prieš atlikdamas vertinimą, vietos plėtros projekto vertintojas turi patvirtinti savo konfidencialumą ir nešališkumą pasirašydamas konfidencialumo ir nešališkumo deklaraciją, kuria įsipareigoja būti nešališkas ir

laikytis konfidencialumo. Miesto VVG užtikrina, kad paskirto asmens dalyvavimas vertinant vietos plėtros projektą nesukels interesų konflikto.

Vieną vietos projektą vertina keturi arba du vertintojai (priklausomai, nuo pasirinktos vertintojų grupės); vietos projektai atrenkami atsitiktine tvarka. Vietos plėtros projektų vertintojai rengia ir Šakių miesto VVG valdybai teikia projektų vertinimo ataskaitas.

Kiekvienas vietos projektas turi praeiti du vertinimo etapus: administracinės atitikties vertinimą ir naudos ir kokybės vertinimą. Administracinės atitikties vertinimo metu vertintojas patikrina, ar vietos projekte visi laukai užpildyti, ar pridėti visi projekto paraiškos formoje nurodyti dokumentai. Jeigu vietos projektas yra užpildytas tinkamai bei pridėti visi paraiškos formoje nurodyti dokumentai, vietos projektas vertinamas toliau. Jeigu projekto paraiškos užpildyti ne visi laukai bei nepridėti visi paraiškos formoje nurodyti dokumentai, vietos projektas yra atmetamas. Jeigu vietos projektas nėra atmetamas, vertinamas atitikimas naudos ir kokybės reikalavimams, nurodytiems žemiau.

Jeigu vertinant projekto atitiktį nustatytiems kriterijams yra neaiškumų, trūksta informacijos, galinčios turėti esminės įtakos projekto vertinimui, projekto vertintojas prašo projektą pateikusią organizaciją pateikti paaiškinimus ir/ar papildymus per nustatytą laikotarpį.

Šakių miesto VVG, prieš skelbdama kvietimą vietos plėtros projektams teikti, organizuoja susitikimus, kurių metu aptariamas kvietimo teikti projektus turinys: kurį (-iuos) uždavinį (-ius) turi atitikti projektai, kokiais papildomais vertinimo kriterijais bus vertinami pateikti kriterijai, nustatomos tikslios kvietimo pateikimo datos, pasirenkami vertintojų atrankos kriterijai (įvairius sektorius atstovaujantys asmenys arba išorės ekspertai, turintys patirties vertinant projektinius pasiūlymus), nustatomos ir patvirtinamos tolimesnės kvietimo ir projektų procedūros.

Visi projektų vykdytojai turės atitikti horizontaliuosius principus: projekto įgyvendinimo metu turės būti nepažeidžiami horizontalieji principai darnaus vystymosi, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo principą, lygių galimybių ir nediskriminavimo. Projekto veiklose turės būti sudarytos galimybės dalyvauti visiems vietos bendruomenių nariams, nepriklausomai nuo jų lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos, negalios ar kt. Projekto veiklose turės būti užtikrinamas prieinamumo visiems reikalavimo įgyvendinimas. Įgyvendinant projekto veiklas nebus pažeistos Chartijoje įtvirtintos teisės: orumas, laisvės, lygybė, solidarumas, pilietinės teisės, teisingumas. Projekto įgyvendinimo metu nebus pažeidžiamos Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatos.

Vykdamat naudos ir kokybės vertinimą bus laikomasi Partnerystės sutartyje nustatytų horizontaliųjų principų, nustatant atskirus projektų atrankos kriterijus:

1. **Partnerystės principu:** Papildomas balas atrenkant vietos projektus bus skiriamas jei projektas įgyvendinamas kartu su partneriu ir pasirenkant partnerius vadovaujamosi kriterijais:

- Aktualumo: partneriai turi būti aiškiai susiję arba su problema, kurią ketinama spręsti, arba su jos sprendimu.
- Proporcingumo: turi būti užtikrintas visų aktualių partnerių (teritorinių, socialinių, ekonominių, NVO) atstovavimas, nė viena iš partnerių grupių neturėtų dominuoti.
- Atstovavimo apimties: turėtų būti įtraukti partneriai, atstovaujantys platesniems, o ne siauresniems, individualiems interesams.

2. **Lyčių lygybės principu.** Atrenkant projektus bus vertinama jų atitiktis lyčių lygybės, nediskriminavimo ir prieinamumo principams. Šis principas suprantamas ne tik kaip moterų ir vyrų lygių galimybių užtikrinimas, bet ir draudimas varžyti žmogaus teises ar teikti asmeniui privilegijas dėl jo lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, socialinės padėties, amžiaus arba seksualinės orientacijos. Vyrų ir moterų lygybė apima lygias teises, atsakomybes ir galimybes abiem lytims.

3. **Jaunimo principas.** Papildomas balas atrenkant vietos projektus bus skiriamas jei į projektų veiklas bus numatyta įtraukti didesnę skaičių vaikų ir jaunimo iki 29 m.

Visa projektų vertinimo procedūra turi neprieštarauti Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtintų Lietuvos Respublikos finansų ministro bendrųjų nuostatų. VVG valdyba, gavusi vertintojų ataskaitas, priima sprendimą dėl siūlomų finansuoti, siūlomų nefinansuoti ir rezervo sąrašų patvirtinimo ir jų teikimo Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijai Taisyklėse numatyta tvarka ir terminais.

6.3. VPS STEBĖSENOS TVARKA

Už Šakių miesto VVG vietos plėtros strategijos stebėseną atsakinga Šakių miesto vietos veiklos grupė. Miesto vietos veiklos grupės pirmininkas koordinuoja ir užtikrina, kad tokia stebėseną būtų vykdoma, pagal šioje strategijos dalyje įvardintą tvarką.

Informacija apie atrinktus finansuoti vietos projektus. Siūlomų finansuoti vietos plėtros strategijos įgyvendinimo projektų sąrašą kartu su vietos plėtros projektais dėl vietos plėtros projekto įgyvendinimo, Šakių miesto VVG pateikia LR Vidaus reikalų ministerijai.

Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijai patvirtinus siūlomų finansuoti vietos plėtros projektus, informacija apie patvirtintus projektus yra skelbiama Šakių miesto VVG interneto svetainėje (www.sakiumiestovvg.lt) ir (arba) Šakių rajono savivaldybės interneto svetainėje.

Informacija apie įgyvendinamus projektus. Siekiant užtikrinti, kad nuolat būtų renkama ir sisteminama informacija apie planuotas ir pasiektas efekto, rezultato ir produkto rodiklių reikšmes, VPS vykdytojo paskirtas asmuo vykdys vietos projektų įgyvendinimo stebėseną. Vietos projekto vykdytojas kas metų ketvirtį pateikia Šakių miesto VVG prašomą informaciją užklausive nurodytais terminais apie projekto įgyvendinimo eigą ir pasiektus rodiklius. Taip pat, vietos projekto vykdytojas iki einamųjų metų vasario 1 d. Šakių miesto VVG pateikia vietos projekto „Metinę vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą“ už praėjusius kalendorinius metus. Metinės vietos projektų įgyvendinimo ataskaitos formą tvirtina Šakių miesto VVG visuotinis narių susirinkimas.

Šakių miesto VVG, apibendrinus gautas vietos projektų vykdytojų metines ataskaitas, iki einamųjų metų balandžio 1 d. LR Vidaus reikalų ministerijai pateikia visuotiniame VVG narių susirinkime patvirtintą metinę Šakių miesto VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ataskaitą, pagal vietos plėtros strategijų atrankos ir įgyvendinimo taisyklėse nustatytą formą. Metinė ataskaita skelbiama miesto VVG interneto svetainėje (www.sakiumiestovvg.lt) ir (arba) Šakių rajono savivaldybės interneto svetainėje.

Informacija apie baigtus įgyvendinti projektus. Vietos projekto vykdytojas, baigęs įgyvendinti vietos projektą Šakių miesto VVG pateikia „Galutinę vietos projekto įgyvendinimo ataskaitą“. Galutinės vietos projektų įgyvendinimo ataskaitos formą tvirtina Šakių miesto VVG visuotinis narių susirinkimas.

Miesto VVG, baigusi įgyvendinti paskutinį vietos plėtros strategijos veiksmą, numatytą vietos plėtros strategijos finansiniame plane, parengia ir ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo vietos plėtros strategijos įgyvendinimo pabaigos LR Vidaus reikalų ministerijai pateikia galutinę Šakių miesto VVG vietos plėtros strategijos įgyvendinimo ataskaitą pagal vietos plėtros strategijų atrankos ir įgyvendinimo taisyklėse nustatytą formą. Galutinė ataskaita skelbiama miesto VVG interneto svetainėje (www.sakiumiestovvg.lt) ir (arba) Šakių rajono savivaldybės interneto svetainėje.

6.4. VPS PAKEITIMŲ IR INICIJAVIMO TVARKA.

Šakių miesto VVG gali inicijuoti atrinktos finansuoti vietos plėtros strategijos keitimą. Vietos plėtros strategijos pakeitimus tvirtina visuotinis jos narių susirinkimas arba kolegialus valdymo organas, jeigu jam visuotinis narių susirinkimas yra suteikęs šią teisę. Prieš tvirtinant vietos plėtros strategijos pakeitimą turi būti atlikti veiksmai, nustatyti Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo taisyklėse. Vietos plėtros strategijos keitimas turi būti raštu suderintas su Ministerija. Inicijuoti vietos plėtros strategijos keitimą gali Valdyba, Pirmininkas tokį keitimą turi suderinti su Ministerija, tinkamai įforminti ir teikti Visuotiniam narių susirinkimui tvirtinti.

Šakių miesto VVG gali keisti vietos plėtros strategiją kai:

1. būtina keisti dėl teisės aktų, reglamentuojančių vietos plėtros strategijų įgyvendinimą, pakeitimų;
2. būtina keisti suplanuotų lėšų paskirstymą tarp vietos plėtros strategijos uždavinių ir veiksmų sričių;
3. būtina keisti didžiausią galimą ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšų paramos sumą (toliau – paramos suma) vienam vietos plėtros strategijos veiksmui įgyvendinti pagal skirtingus vietos plėtros strategijos uždavinius;
4. būtina keisti strategijos finansavimo šaltinius, išskyrus ES struktūrinių fondų ir valstybės biudžeto lėšų šaltinį.
5. būtina patikslinti vietos plėtros strategijos veiksmų sąrašą, siekiant įgyvendinti vietos plėtros strategijoje numatytus rodiklius.

Šakių miesto vietos veiklos grupė, norėdama keisti vietos plėtros strategiją, privalo raštu pateikti LR Vidaus reikalų ministerijai motyvuotą prašymą leisti pakeisti vietos plėtros strategiją, miesto vietos veiklos grupės kolegialaus valdymo organo protokolo kopiją ir kartu su prašymu pateikti visą informaciją ir dokumentus, kuriais pagrindžiamas prašymas.

7. PRIEDAI

Eil. Nr.	Priedo pavadinimas
1.	Analizuojami statistiniai duomenys
2.	Socialinių paslaugų išvystymo rodikliai
3.	Lėšų poreikio pagrindimas veiksams įgyvendinti
4.	Šakių miesto VVG gyventojų poreikių tyrimo rezultatai
5.	Viešų susitikimų protokolai su priedais
6.	Viešinimo informacija
7.	Marijampolės regiono plėtros tarybos sprendimu patvirtinta išvada, kad vietos plėtros strategijos projektas atitinka regiono plėtros plano tikslus